

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Disputatio De Statu In Quo Sint Beatorum Animae Post Hanc uitam, ante ultimi iudicii diem

Dévay Biró, Mátyás

[Nürnberg], [1537]

VD16 D 1300

Apologia Quarvndam Pro Positionvm, Svmmam Doctrinae Christianae
continentium, contra indoctas censuras, indocti Franciscani, Gregorij
Zegedien.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34195

APOLOGIA QVARVNDAM PRO
POSITIONVM, SVMMAM DOCTRINAE
Christianæ continentium, contra indoctas censuras,
indocti Franciscani, Gregorij Zegediën.

Per Matthiam Deuay Hungarum.

PROPOSITIO PRIMA MAT-
THIAE DEVAY HVNGARI.

TOta scriptura duas habet partes, legem & promissi-
onem.

CENSURA MONACHI.

TOta scriptura quinque habet partes distinctas ultra le-
gem et promissionem, comminationem, permissionem,
consilium, quæ nec sunt lex nec promissio.

CONDEMNATIO CENSURAE.

IN confesso est omnibus, qui scripturas sacras uel summis
ut aiunt digitis attigerunt, eas in duas partes diuidi, in le-
gem & promissionem. Nam quicquid requirit a nobis aliqd,
lex est. Quicquid pollicetur, promissio. Huius promissionis
annunciationem puto proprie Euangelium dici. Porro Apostolus
scribit Timotheo, 2. Ti. 2. ut sit Dialecticus, cuius partes sint
recte secare uerbum ueritatis, non dubium quin in legem
& promissionem, ut lege perterrefaciat corda, promissione
consoletur. Par siquidem impietas est, uel conscientia-
as in desperationem adigere legis prædicatione, qui mos
est Monachorum, uel libertatem carnalem promittere, quæ
pestis

pestis est pietatis. Sed recte diuidit uerbum Dei, qui lege tra-
hit homines ad sui cognitionem. Cognosce teipsum. Vt per
terrefiant agnitione peccatricis naturæ, & sensu iræ ac iudicij
Dei. Tunc enim proprie dicitur lex, non cum scribitur in
charta, sed cum sentitur in corde, cum accusat, damnat, &
ad desperationem adigit. Hic gustus legis nō est in hypocri-
tis. Sed ratio sanandi hic cōsulenda, cognito morbo, cogno-
scamus & medicum Christum, ad quem & lex dirigit, qui
solus (fide apprehensus) potest tunc, cum lex in nobis suum
agit officium, Euangelio erigere ac consolari, & tunc pro-
prie est in nobis Euangelium, cum consciētia sui cogniti-
one perterrefacta ac desponsa, erigitur, consolatur, uiuifica-
tur. Nulla lingua p dignitate potest dulcedinem Euangelij
& legis pondus eloqui, sed quiuis per se sensurus est. Serenans
da est cōscientia, fulgore legis pressa. Huc faciunt & illa ty-
pica, animalia findentia ungulas. Ungulæ duo testamenta,
lex, pmissio. Animalia, prædicatores, iudicio spiritus rumi-
nantes scripturas, probe findant ac doceant doctrinam legis
et pmissionis. Prouerb. 12. Mœror in corde uiri humiliabit
illum, & sermone bono lætificabit. Partes poenitentia, con-
tritionem & fidem, mortificationem & uiuificationem de-
pingit hic Salomon. Huc facit Augustinus de spiritu &
litera cap. 9. Lex & clementia in lingua eius, propterea, in-
quit, de sapientia scriptum est, quod legem gerat sub lingua,
legem, ut reos faciat superbos, clementiam, ut iustificet hu-
miliatos. Sed nihil poterat dici uerius, quam scripturam
sacram sic diuidere. Vbi lex est, ibi est & comminatio, ubi
promissio, ibi permissio. Vnicum illud de uirginitate præ-
ceptum, quid attinebat ad scripturæ diuisionem producere?
Partes quidem duæ sunt, sed sententiæ infinitæ. Illud autem
miror, quod uerba Christi, si uis perfectus esse, dicit esse con-
siliū, more suorum patrum, cum fuerat iuueni merum
præceptum

Ratio sanandi

Duo Testamenta

proverb. 12.

Augustinus

præceptū dei est
duplex

Verbi ministris

Institutionibus de
valide mediocribus

præceptum. Dices: Ergo Christiana perfectio consistit in
desertione bonorum? Respondeo, duplex est præceptum
Dei: Generale, de fide, charitate, obedientia, de moribus, ad
omnium ætatum homines ex æquo pertinens. Personale,
quod uni tantum personæ uel genti datum est, Abrahamo
occidere filium, Salomoni ædificare templum, Apostolis
æs in zonis non habere in prima emissionem, Iudæis ter in an
no proficisci Hierosolimam. Sed patrum facta sine expres
so mandato Dei non sunt imitanda. Peccabant enormiter
Iudæi Abrahami exemplo occidendo filios. Peccant gra
uiter qui relictis uiuis templis Dei, tot phana, tot delubra,
excelsa, signa prostitutionis suæ, ut Hezechiël dicit, sine uer
bo Dei ædificant. Peccant qui hunc iuuenem imitantur,
quanquam rite Monachi: Nam ut ille nihil de suo reliquit,
sic isti nihil relinquunt, sed nihil habentes omnia possident,
Tantalos & Codros referentes. Cæterum si perfectio Chri
stiana in desertione bonorum consisteret, quotusquisq; Pa
parum, Cardinalium, Sacerdotum, Monachorum saluaret,
qui mordicus sua tenent? Ad hæc non iussit Deus opes
spargere, sed dispensare. Ministris uerbi debetur uictus, ami
ctus. Quid quod Monachi nihil dant, sed omnia accipiunt?
cum Paulus dicat: beatius est dare, quam accipere. Iustinia
nus nobilem regulam de ualidis mendicabilis, & arctissi
me in lege Romana statuerat, ut si quis laborare potens ele
mosinis se immiscet, captiuandus est, & in seruitutem redi
gendus. Nulla sententia de istis melior poterat ferri. Hæc bre
uiter ad censuræ condemnationem, & ut Monachorum ob
seruantiam quadamtenus ornarem, dixi.

PROPOSITIO SECVNDA,

Historiæ uero sunt uel legis, uel Euangelij testimonia.
Censura

CENSURA.

Historiæ uero sunt uel legis, uel promissionis, comminationis, permissionis, uel consilij testimonia.

CONDEM. CENSURAE.

Cum illud unicum sit Pauli de uirginibus consilium, 1. Cor. 7. non uideo quam habeat historiam. Cæterum ut comminatio coïncidit cum lege, sic permissio cum promissione, & ita uere sequitur mea propositio. In historijs multum cōsolationis est pijs, de iustorum liberatione, de impiorum perditione. Subuersiōem pentapolis exemplum impiorum uocat Petrus. Sed hic semel dictum esse uolo, hunc Aristarchum meum, ne in una saltem harum propositionū recte sentire, adeo insulsus est Theologus, etsi sit Vuarodiensis prædicator apud Maioritas & Fabri discipulus.

PROPOSITIO TERTIA.

Lex pugnat cum natura, gratia uero perficit naturam, Quæ lex est duplex: Naturalis & positiua. Naturalis, quod tibi non uis, alteri non feceris.

CENSURA.

Contradicit ut uidetur sibimet, & Euangelio. Nam si lex naturæ est hæc quod tibi &c. bona est & Euangelio consona. Quomodo ergo lex scripturæ bona pugnat cum lege naturæ bona?

CONDEM. CENSURAE.

i 2

Quod

Lex est

Hieronymus

Augustinus

Roma. 3. et 5.

1. Cor. 15.

Proverb. 6.

Rom. 8.

poenitentia p^a p^{ma}

poenitentia p^a p^{da}

Quod lex pugnet cum natura nostra, & quod gratia perficiat naturā, uide uel Lyranum Hebræ. 10. Porro lex est uia Dei uoluntas, quæ iubet, quales nos esse, quid facere, quid omittere oporteat, & damnat hos, qui non sunt tales, qui nō faciunt ea, quæ ipsa præcipit. Hierony. Gal. 4. Lex est facere quæ facienda sunt, uitare quæ uitanda. Augustinus de spiritu & littera cap. 9. Ostendit tantummodo lex quid faciendum, quidue cauendum sit, est enim per legem agnitio peccati quæ profert peccatum non aufert. Rom. 3. Per legem agnitio peccati. Et 5. Lex subintrat ut abundet delictum. 7. 4. & 1. Cor. 15. Virtus peccati lex, est enim lex prorsus inimica naturæ, & speculum immundicie nostræ. Proverb. 6. Lucerna mandatum, & lex lux. Nam hæc præcipit illa, quæ natura nulla potest ratione implere, impossibile est enim legi in qua infirmatur per carnem. Rom. 8. Et ita deformat naturam, ut cum in sui cognitionem eam duxerit, desperare facit. Exigit enim illam imaginem, in qua Adam creatus erat, sanctus, iustus, uerax, hæres bonorum spiritus, obediens, rectus, ut postea uidebimus, si hæc præstare non possis proprijs uiribus, arguit, accusat, damnat. Hoc est proprium legis, deformare naturam, & omnes eius uires prostrernere. Hæc est prima pars poenitentia, contritio, id est, cognitio nostri, imbecillitatis, inutilitatis, impotentia nostræ. Ita enim deformamur lege, cum suum in nobis egerit officium, ut uel teste nostra conscientia, quæ est mille testes fateamur, nos natura, non nisi æternam mortem cōmeruisse, nos esse filios iræ, sic descendimus in nostram pelliculam lege duce, ut plane uideamus quā sit nobis curta suppellex, & nisi accedat altera pars poenitentia, quæ est fides in promissionem, sine dubio damnamur ut Cain, Saul, Iudas, sed si ex contritione ad fiduciam Christi assurgimus, iam dulcescet nobis uerbum legis, fide sarcientes defectum naturæ, id est,

est, alieno merito Christi, qui factus est nobis a Deo iustitia, 1
 sanctificatio, redemptio, ut si propria iusticia, sancti, iusti, 1
 perfecti, integri esse non possumus, nil refert, si sis aliena iu- 1
 sticia iustus. Et sic natura, quæ infirmabatur per legem, quæ 1
 deformabatur lege, gratia perficitur, id est, dona Dei, quod 1
 est Christus Ioan. 4. Et si lex impossibilia præcipit nostris ui- 1
 ribus, Deus possibilia promittit suis fidelibus. Deo enim 1
 omnia sunt possibilia, Marci 9. Sicq; perfecti erimus, & sine 1
 macula, cum domino Deo nostro, Deut. 18. Sic seruati sunt 1
 ab æterno omnes sancti, qui omnes uere cõtriti sunt, cogno- 1
 scentes suam naturã a deo peccatricem. Sed ex hac contritio- 1
 ne quæ & legalis pœnitentia dicitur, ut Iudæ, fide in Chri- 1
 stum fecerunt gradum, ut Petrus, Dauid. Sicq; duplici cogni- 1
 tione egemus omnes, nostri & Christi, hæc erigit, illa pro- 1
 sternit, hæc consolatur, illa deterret, hæc serenat, uiuificat, 1
 illa arguit, damnat, sed Christus potētior est nostra natura, 1
 Si cor nostrum damnat nos, fiduciam habemus in Christo, 1
 qui legem, id est, patris uoluntatem pro nobis impleuit, & 1
 suam perfectionem nobis dat gratuito. Gratia ergo, id est, 1
 fauore Dei per Christum (unguentū enim a capite Aaron 1
 descendit in barbam) perficimur siue reintegramur. Fauet 1
 enim Deus nobis propter Christum, per quem dat nobis sua 1
 dona, Ephe. 4. Neq; sunt contraria, lege naturam deforma- 1
 ri, & dictum Christi: quod tibi uis &c. esse legem naturæ. 1
 Hoc idem uel ipse Gracianus Monachorum antistes, prima 1
 dist. docuit: Lex naturæ est notitiã naturalis quæ indicat, 1
 quæ sint recta, quæ non, honesta uel inhonesta. Chrysost. 1
 Luca 6. Est autem nobis insita lex naturalis, per quã dino- 1
 scimus quid sit uirtus & uicium. Lege naturæ etiam ipse 1
 Deus cognoscitur esse unus, bonus, potens, misericors, sapi- 1
 ens, ut multi Ethnicorum philosophorum cognouerunt, 1
 sed natura sine Spiritu sancto non assentitur huic notitiã, 1
 qui

109 2

Marci 9

Deut. 18

Ephe. 4

Gracianus

Chrysostomus

philosophi

qui enim Christi sunt spiritu Dei aguntur. Credunt Deum philosophi misericordem esse, sed his qui sunt sine peccato. Et cum habeant naturæ notitiā, expertes Euangelij, & remissionis peccatorum per Christum, non consistunt in tentationibus, sed desperāt. Et ne legem quidem naturæ possumus præstare, in multis enim offendimus omnes. Bonum mihi adiacet, sed perficere non inuenio. Video meliora proboque, deteriora sequor. Et ideo illa regula dicitur lex naturæ. sed non dicit Christus, quod etiam illam implere possumus ex nobis, sed sanctis hæc imperfectio nō imputatur propter fidem, Sed postea plura de hoc negotio dicam.

PROPOSITIO QVARTA.

Lex positiua duplex. Diuina, Humana. Diuina, ut summatim dicam, est, ipse Decalogus fidem & charitatem præcipiens.

CENSURA.

Lex diuina in prima tabula decalogi, præcipit fidem spem & charitatem erga Deum. In secunda tabula præcipit charitatem erga proximum.

CONDEM. CENSURAE

Christus totam legem & prophetas in duo maxima mandata diuisit, Matth. 22. Nam omnia præcepta in fide erga Deum, & charitate erga proximum recapitulant, Sed quis Iudicare potest, Fratrem prorsus ignorare naturam fidei, ubi enim est fides, adest & spes & charitas, sunt enim indiuisa hæc tria, & res eadem. Ob sua incrementa & effectus

math. 22.

effectus uaria sortitur nomina, dicas fidem, spem, charita-
tem in Deum, idem dixeris. Hierony. ad Gala. Nec mirum *Hieronymus*
inquit, si spes in hoc catalogo non referatur, cum in fide sit
quod speratur. Et ita eam Apostolus describens Hebraeis de-
finiat: Fides est substantia sperandarum rerum &c. Dilige
dominum Deum ex toto corde &c. Et sic Fratris ignoran-
tia de fide, spe & charitate palam fit.

PROPOSITIO QUINTA.

Lex est doctrina quæ præcipit facere bona, uitare mala.

CENSURA.

Hinc patet quid appellet ipse legem, non ueterem tan-
tum, sed communiter utriusque testamenti præceptum
uel prohibitionem,

CONDEM. CENSURAE.

Scriptura aut præcipit aliquid aut promittit. Si præcipit,
lex est. Si promittit, Euangelion: & ut Euangelio pleni
sunt libri legis & prophetarum, ita legem sparsam in nouo
testamento habemus. Et propemodum non est aliud nouum
testamentum, quam interpretatio ueteris, docet quomodo
lex sit implenda, cum sit spiritalis, motibus scilicet cordis,
fide, spe, inuocatione Christi. Appello itaque legem quicquid
usquam præcipit, uel fidem uel morum innocentiam, nam lex
subinde repetitur, de diligendo Deo & proximo, & in nouo
testamento. Quod autem dicit Frater, legem non ueterem
tantum &c. indicat se ignorare quid sit lex (quanquam legis
nomine aliquando tota scriptura intelligitur) excepta lege
ceremo-

Roma. 10.

ceremoniarum, quæ abrogata est. Manet etiamnum lex conscientiæ, ostendens peccatum, quæ peccati ostensio etsi terret etiam pios, tamen hic terror absorbetur in Christo, qui est finis legis, ac perfectio, Rom. 10.

PROPOSITIO SEXTA.

DVplex est bonum, Naturæ & Gratia.

CENSURA.

TRiplex est bonum, Naturæ, Morum, Gratia.

CONDEM. CENSURAE.

Job
Matth

CHristus & Ioannes Matth. 3. 7. 12. duas tantum arbores faciunt, & docent quod arbor bona, non potest malos fructus, similiter putris bonos fructus facere, & quis uis aut fidelis est, aut infidelis. Si fidelis, huius opera placent Deo propter personæ fidem. Si infidelis, eius opera displicent Deo, quantumuis splendida sint in faciem, propter infidelitatem. Nam opera sine fide mera hypocrisis sunt. Quicquid non est ex fide, peccatum est. Rom. 14.

Rom. 12

Grata Deo non sunt fumantia thura, nec aræ,
Nec sacra, si cordis religione carent.

Certe neutrales non nouit scriptura, & Aristotelicos Theologos. Cæterum opera moraliter bona, Bona sunt quidem & sua habent in hoc mundo premia, sed te coram Deo bonum non reddunt, nec gratum aut acceptum, nisi prius fide sis acceptus. Sine cultu ueri Dei (ut Ambrosius dicit) etiam id quod uirtus uidetur esse, peccatum est. Et Augustinus: Vbi fides non erat, bonum opus non erat. Hieronymus Gala. 3.

Vt

Ambrosius
Augustinus
Hieronymus

Vt sciant nullū absq; Christo uiuere, sine quo omnis uirtus in uitio est. Sine fide sordent omnia Deo. Iam uidere est Fratris triplicem bonorum diuisionem, quā quadret scripturis, Christo, Paulo, doctoribus. Quāquam dicas bonum naturæ, bonum morum, idem dixeris. Sed ne nihil scire uideatur, tales diuisiones comminiscitur.

PROPOSITIO SEPTIMA.

VSus seu officium legis triplex, ostendit naturæ immundiciem, coercet carnē, ne pro sua libidine uiuat, dirigit ad Christum.

CENSURA.

EN Fideistarum mysteria serpūt ut cancer, subrepunt ut scorpis. Ponit tantum tres utilitates legis, ut quartam occultet, subticet iustificationem legis ut soli fidei tribuatur.

CONDEM. CENSURAE.

POteram quatuor legis officia seu usus dixisse, duos ad spiritum siue ad internum hominem pertinentes. Primus est, ut ostendat nobis naturæ nostræ immundiciem, sit enim supra modum peccans peccatum per mandatum. Secundus ut dirigat ad Christum. Galat. 3. Lex pædagogus est ad Christum, ut ex fide iustificemur. Sic enim interpretatur Augustinus libro de perfectione iustitiæ: Atq; eum, inquit, timore legis humilem factum, tanq; pædagogus ad fidem gratiamq; perduceret. Tertius & quartus politicus, ut coerceat carnem, lex em̄ est iniustis posita, quandoquidē iusti non indigent lege seu magistratu uindicante, sed defen
k for.

Galat. 3.
Augustinus

Roma. 2. et 13.

Galat. 3.

Roma. 11. ^{et} 12.

2. Ti. 1.

Augustinus

fore, sponte enim agunt omnia ad promouendam Dei gloriam & fratrum ædificationem spectantia, & docere quæ opera sint facienda. De his hic nihil dicam, sed de quarto (ut Fratri uideor) quod scilicet lex non iustificet. Hic autem lectores admonitos uolo, legem iustificare ciuiler & coram hominibus, ut Rom. 4. Si Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum, tunc apud homines. Et 13. Fac bonum, habebis laudem. Sed non iustificat lex spiritualiter coram Deo. Nam qui ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Gala. 3. Et si ex operibus est iusticia, tunc Christus frustra est mortuus, & si gratia non ex operibus, alioqui gratia non est gratia, Rom. 11. Ignorantes iusticiam Dei & suam uolentes statuere, iusticiam Dei non sunt subiecti. 10. Israel sectando legem ad legem iusticiam non peruenit. 9. Operanti merces non imputatur. 4. Qui uocauit nos uocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam quæ data est nobis ante tempora secularia, 2. Ti. 1.

Augustinus ad Bonifacium libro 3. cap. 4. contra duas epistolas Pelagianorum. Per Moysen reuelatum est testamentum uetus, per quem data est lex, sancta & iusta & bona, per quam fieret non abolitio, sed cognitio peccati, qua conuincerentur superbi, suam iustitiam constituere uolentes, quasi diuino auxilio non egentes, & rei facti literæ, confugerent ad gratiam spiritum, non sua iusticia iustificandi, sed Dei. Habes hic superborum Monachorum descriptionem.

Idem super Ioannem cap. 1. Lex minabatur, non opitulabatur, iubebat non sanabat, languorem ostendebatur, non auferebat, sed illa præparabat medico uenturo, cum gratia & ueritate.

Idem in præfatione epistolæ ad Galatas: Dominus iustam legem iniustis hominibus dedit, ad demonstranda peccata

cata eorum, non auferenda, non enim auferret peccatum,
nisi gratia fidei &c.

Idem Psal. 70. Lex sine gratia, sola litera est, manet ad con-
uincendam iniquitatem, non ad dandam salutem.

Ambrosius de uita beata cap. 6. Sed & illud mihi prodest
quod non iustificamur ex operibus legis.

Idem Galat. 2. nil tam apertum est, quia si per legem po- *Ambrosius*
tuisset homo iustificari, Christum non oportuerat mori, sed
quia lex dare remissionem peccatorum non poterat, neque se-
cundum mortem triumphans expoliare captiuos, quos te-
nebat causa peccati, Christus mortuus est, ut ea praearet,
quae lex non poterat, ac per hoc non gratis mortuus est,
mors enim eius iustificatio peccatorum est.

Idem Galat. 3. Quoniam nemo poterat implere legem,
rei erant omnes maledicto legis, ut uindicaret in eos. Chri-
stus autem homo natus, oblatum a patre pro nobis, redemit
nos a diabolo.

Idem Gal. 5. Apertum est quod dicit, quia spes iustificatio-
is in fide est per spiritum, non per opera legis, in fide enim spiri-
tualiter seruitur Deo, deuotione mentis & puritate cordis.

Idem Galat. 3. Si per legem iustificatio est, excluditur pro-
missio, etsi exclusa fuerit promissio, sine dubio frustrabitur fi-
des Abraham, quod ne audire quidem paciuntur Iudaei, scien-
tes quia promissio ex fide est Abraham, quae promissio ex fide
iustificat, non per legem, sicut & Abraham ex fide iustificatus est.

Hieronymus Galat. 2. Scientes quod non possemus ex
legis opere, sed ex Christi saluari fide, credimus in Christum,
ut quod lex nobis non dederat, fides tribueret, quam habemus
in Christo. Quod si recedentes a lege, in qua saluari non po-
tuimus, transcendimus ad fidem, in qua non carnis quæri-
tur circumcisio, sed cordis puri deuotio.

Idem Galatas 3. Per legem nemo iustificatus fuit.

Hieronymus

k 2

Ambrosius

Sophista

Augustinus

Lyranus

Ambrosius Lucae 5. Nemo iustificatur ex lege, sed redimitur ex gratia. Sed quia Sophistae nostri subtiles sunt in diuisione, cum Paulus dicat: Ex operibus legis non iustificari quemque coram Deo, Galat. 2. Rom. 3. torquent ad solas legis ceremonias, sed & hoc aufugium ocludamus uulpeculis. Ex operibus legis (Lyranus) id est, siue naturalis siue Mosaicae. Augustinus de spiritu & littera cap. 14. Quod de lege (ait) dicimus, quod non iustificat, non tantum intelligimus legem ceremoniarum, sed Decalogi quoque tabulas. Ergo operistarum seu iusticiariorum (ut indocto Monacho par pari referatur) mysteria serpunt, nescientes de quibus loquuntur aut de quibus affirmant, animalia uentris & gloria. Quod poterat atrocius flagitium in Christum committi, quam salutem operibus nostris tribuere, & Christi merita proculcare? tales pro dolor habemus pastores animarum. Lyranus Rom. 8. Fides in Christum liberat ab omni peccato originali & actuali. Sed credo Fratrem contentum fore & de quarto legis officio.

PROPOSITIO OCTAVA.

Natura nostra semper est immunda.

CENSURA.

Natura nostra non semper est immunda.

CONDEM. CENSURAE.

Nihil potest tam reuerenter ac religiose dici, quod possit sycophantorum morsum euadere. Solus Christus natura fuit mundus, quia conceptus ex spiritu sancto, sine macula

macula, omnes proinde peccatores, sed qui peccatum nō fecerat pro peccatoribus uenit, & solus ipse est qui potest facere mundum, de immundo conceptū semine. Immundi quidem sumus, sed ut audiuius gratia perficit naturam, & naturalis immundities non imputabitur fidelibus, & natura quousq; in carne sumus semper immunda est, semper precandum remitte nobis debita nostra, & semper credenda peccatorum remissio. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & ueritas non erit in nobis. Cor mundū crea in me Deus. Quare natura pī et impī immundi sunt. Nō est em̄ homo super terram, qui non peccet, & peccatū quid est aliud, quam naturæ uitium, seu immundities qua Deus offenditur? Et peccatum remittitur in Baptismo electis, non quod non sit in carne, cum toties experimur carnis legem, spiritus legi rebellantem, sed quia nō imputatur, & in morte hæc peccatrix natura aboletur. Liquet ergo naturam omnium immundam esse, nemo enim coram Deo per sese innocens est, sed sanctis merito Christi non imputabitur hoc uitium. Nulla condemnatio his, qui in Christo Iesu sunt &c, Rom, 8. Roma. 8.

PROPOSITIO NONA.

L Ex perterrefacit, mortificat, humiliat, Christus seu fides in Christum, uiuificat, consolatur, erigit,

CENSURA.

L Ex consolatur, uiuificat, exaltat, quæ noster aduersarius soli fidei appropriat. At hic mercator callidus, libripens astutissimus, lancem legis deprimit, ut solius fidei subleuetur,

k 3

Condem.

CONDEM. CENSURAE.

2. Cor. 3.

Lex quam non iustificet audiuius, q̄ iustificatio solius fidei est prærogatiua, & quod officium legis sit ostendere peccatum, ostenso peccato, mortificare, humiliare, damnare, accusare, occidere; Nam & a Paulo ministra mortis & damnationis dicitur. 2. Cor. 3. Per legem agnitio. Lex subintrat ut abundet delictum. Lex ad augendam transgressionem posita est. Lex iram operatur. Vbi uenit lex, peccatum reuixit, & ego mortuus sum, & sexcenta huiusmodi.

Augustinus de uerbis Apostoli Ser. 6. Lex peccato dedit uirtutem, tantummodo per literam iubendo, non per spiritum subueniendo, lex enim iubebat & non implebat. Et super Ioannem cap. 1. Lex subintrauit ut abundet delictum, hoc proderat superbis ut abundaret delictum.

Ambrosius de uita beata cap. 6. Quid profuit, ut lex promulgaretur, si profutura non erat? accessit uinculum non solutio, addita est peccatorum agnitio non remissio. Sed crassa ignorantia nominis legis hunc neophytum Theologum cogit errare. Iusticiæ domini rectæ, lætificantes corda. Lex igitur consolatur, infert Frater, & alia testimonia simili dexteritate citat. Etiam ipse Paulus abutitur legis nomine; Lex spiritus uitæ &c. Ego loquor de lege ostendente peccatum, non de uerbo auferente peccatum, quod lætificat, nihil enim suauius cordi contrito, uerbo Euangelij. Et Dauid dicit: Iusticiæ domini rectæ &c. hic autem infert. Ergo lex consolatur, arena sine calce. Vt uidere sit omnibus quam astutus sit mercator, imo animarum deceptor, & libripens astutissimus, lancem fidei deprimit, ut legi tribuat iustificationem, scripturis res agenda erat, non conuiuijs.

PROPOSITIO DECIMA.

Lex

LEx obligat nos ad eandem integritatem & perfectionem quæ fuit in Adam.

CENSURA.

HOc figmentum est blasphemum, ab omni scriptura alienum, ac Christianæ conscientiae laqueum asserere quod obliget nos Deus ad impossibile.

CONDEM. CENSURAE.

VT originalis iusticia, in qua creatus erat Adam, significat integritatem uirium corporis & animæ, ita peccatum originis significat corruptionem uirium earundem, & hæc corruptio morbus est, uitium ac defectus iustæ obedientiae in nobis, sed lex siue ipse Deus exigit eandem integritatem, perfectionem, in qua Adam erat creatus, uult enim toto corde, tota anima, omnibus uiribus, & tota fortitudine diligere. Et cum hoc præstare nequeat natura, lex nos damnat perinde atque uoluntatis Dei transgressores, hinc est quod omnes peccauimus. Sed Christus (cum nos implere legem non possemus) impleuit pro nobis. Iam cogimur uel propria uel aliena perfectione perfecti esse. Sed cum propria non possumus, aliena nos perfectos esse necesse est, id est, Christi. Ephe. 4. Deponite uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominem, renouamini autem spiritu mentis uestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iusticia, sanctitate, ueritate. Et Colo. 3. Rom. 13. Induite dominum Iesum Christum, Si Christum induere præcipimur, Christus est iustus, sanctus, uerax, filius Dei, tunc obligamur ad eandem integritatem, in qua Adam erat creatus, quam in solo Christo recuperamus, Eusebius libro 7. præparationis

ephe. 4.

Colo. 3.

Rom. 13.

Euseb. lib. 7.

rationis Euangelicæ cap. 7. Propterea pietatem esse adhibendam censem, & uirtuti dandam operam, ut delictum nostrum deleamus, & ad primum redeamus statum, non enim in terris finem homini esse constitutum, sed illic unde resiliit, restitutione imaginis, quam deprauauimus.

Augustinus de litera & spiritu cap. 26. Hoc enim agit spiritus gratiæ, ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis.

Henricus Dominica 23. post Trinitatem. Quo circa solerter nobis studendum ut imaginem dei, quā peccando in nobis corrupimus, pœnitendo & digne uiuendo reparare satagamus.

Hieronymus in Ser. circumcisionis domini, dicit hominem iuxta imaginem & similitudinem Dei factum, eandem post reconciliationem formam recepturum, quam & nunc habent angeli, quam & ipse perdiderit.

Augustinus libro 6. cap. 24. de Genesi ad literam: Renouabimur ergo spiritu mentis nostræ, secundum imaginem eius, qui creauit nos, quam peccando Adam perdidit. Et cap. 27. Induite nouum hominem secundum imaginem eius, qui creauit eum. Hanc imaginem in spiritu mentis impressam perdidit Adam per peccatum, quam recipimus per gratiam iustitiæ. Sed nō opus multis. Cum & pœnitentia sit reintegratio bene conditæ naturæ, plane liquet legem nos ad pristinam integritatem obligare, etsi hoc sit impossibile nostris uiribus, ut latius pateat beneficium per Christum collatum. Non est Deo impossibile, & profecto Deus impossibilia nobis præcipit.

Bernardus super Cantica Ser. 50. Præcipiendo nobis impossibilia, non peccatores constituit, sed humiles, accipientes itaq; præceptum, & sentientes defectum, in cœlum clauemur & miserebitur nostri.

Augustinus

Augustinus super Ioannem cap. 1. Viribus suis multum assignabant, & non poterant implere iusticiam, nisi adiuuaret ille qui iusserat.

Item, non deest qui iubeat, sed deest qui impleat.

Idem de lib. arb. cap. 16. Sunt quæ facere non possumus, ut nouerimus quid ab eo petere debeamus, propterea fides orando impetrat, quod lex imperat.

Idem lib. 1. retract. cap. 19. Tunc mandata Dei implentur, quando quicquid non fit ignoscitur.

Dices Hieronymus sic scriptum reliquit: Anathema sit qui dicit Deum impossibilia præcepisse, seipsum interpretatur in dialogis contra Pelagianos, inquit possibilia per gratiam, impossibilia nostris uiribus. Fallitur ergo Frater inelutabiliter utrobique, cum negat legem ad pristinam imaginem nos obligare, & cum negat Deum nobis impossibilia præcepisse. Nam si nostris uiribus implere possemus quæ Deus præcipit, tunc non indigeremus ipso Christo, nec gratia. Oratio autem præceptiua frequens est in scripturis. Sed Deus ea præcipit, non quæ facere nostris uiribus possumus, sed quæ facere debemus, si saluari uolumus. Sed cum nobis integrum non sit, ea implere, habemus Christum legis plenitudinem, qui nobis dat commodato suam perfectionem, modo sincera fide adæquemus eum. Figmentum ergo est blasphemum, & ab omni scriptura alienum, quod Frater comminiscitur, & ingens dedecus quod doctorem Parisiensem hæc lateant. Rectissime Lactantius de ira Dei cap. 1. Remoto Deo, celestique doctrina, omnia erroribus plena sunt. *Lactantius*

PROPOSITIO XI.

Poenitentia duas habet partes, contritionem & fidem.

I

Censura

CENSURA.

Plane hic homo uel hic ostendit quis nam sit, debuisset profecto in propositione tam noua, tam toti ecclesiae contraria, probationes attulisse, quibus nouitate doctrinae suasisset, enormitatem sectae, fucis testimoniis dissimulasset. Porro quam insolita & plus falsa, quam uera loquitur uides &c.

CONDEMN. CENSURAE.

Scripturam in legem & promissionem diuisi, quae diuisio & ad poenitentiae partitionem probe quadrat, lege fit contritio, promissione consolatio. Caeterum poenitentiae uocabulum saepe utramque eius partem respicit, aliquando ad contritionem tantum refertur. Quod autem poenitentia duas habeat partes superius dixi. Marci 1. dicit saluator: Poenitentiam agite & credite Euangelio. Et Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, ego reficiam. Labor, onus, refectio, Paulus per Chirographum, & deletionem eius hoc idem intelligit. Poenitentia uero non a poenae tenentia ut Frater cum suo magistro desipit, sed a pone tenendo ducit, Graece μετανεια a posteriorius intelligendo, ubi quis lapsus, reperacta, tum demum animaduertit erratum suum, a μετα post, uocem intelligere, ut post admissum scelus intelligat se peccasse. Poenitere iam significat resipiscere, corrigi siue innouari. Chrysost. super Matthaeum, uocat uoluntatis correctionem. Et Tertullianus, homo ut eruditione, ita uetustate uenerabilis libro 2. contra Martionem: Poenitentiae nomen in Graeco sono, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est, significatque Grammaticis displicere quod prius placebat. Monachis nostris noua doctrina est Euangelij praedicatio, nam hypocritae semper ueritatem

marci. 1.

matth. 11.

poenitentia d^r

poenitere p^r

Tertullianus

ueritatem nouitatis opinione damnauerunt, cum sit æterna,
& eorum colluuiæ nuper nata in officina Thomæ, Schoti,
Alexandri & cæterorum. Pœnitentiæ præterea effe dupli-
cem partē constāter fatetur scriptura, & quod animi siue cor-
dis immutationem denotet, plane est. Porro mutato corde,
mutantur opera, os, manus, pes. Ex abundantia enim cordis
os loquitur, Et cor hominis immutat faciē, Ecclesiastici 13. xiii^a 13
Istis pœnitentia est contritio, confessio, satisfactio, & fidei
nulla mentio, qua sine frigent oīa. Et cōtritio tantum ab est,
ut sua dignitate adiuuet, ut etiā damnet ni fide seruemur.
Satisfactio pro peccatis nostris, soli⁹ Christi est hostia. Con-
fessio fidei & charitatis, pietatis sunt fructus. Sed isti suum
patrem referunt, in ratione pœnitentiæ. Ductus enim pœ-
nitentia & confessus, quod tradendo sanguinem iustum
peccasset, satisfecit proijciendo pecuniā, & utinam non
idem euentus rerum maneat istos, atq; illum. Sequitur iam
conclusio, Pœnitentiæ duas esse partes, contritionem &
fidem. Cætera bona opera, non sunt pœnitentia, sed fructus
pœnitentiæ, si baptistæ credimus. Matthæ. 3. Facite di- Matth. 3
gnos fructus pœnitentiæ. Sed de hac iterum.

PROPOSITIO XII.

IN summa, is uere pœnitet, qui non pedibus, sed affectibus
solum Christum adit, & fratres propter Christum diligit

CENSURA.

EX hac consequens est pœnitentiam non magis conue-
nire sceleratissimo, quam homini iusto, bono, innocen-
ti, quippe utriq; conuenit fidere Christo & fratrem propter
Christum diligere.

1 2

Condem.

CONDEM. CENSURAE.

709. 3.

Qui fidei Christo, & in Christo diligit fratres, quomodo potest esse sceleratissimus, cum prora & puppis pietatis nostrae, & summa totius Christianismi in his duobus pendeat? Qui credit in Filium habet uitam aeternam, Ioan. 3. Iudicent boni uiri, de Monacho, qui de Petro & Iuda cornicae tam inepte. Fides discernit intrinsecam poenitentiam Iudae (qui & ipse uere poenituit, sed sine fide) & Petri qui cognouit quidem suum peccatum, sicut Iudas, sed credidit in Christum tollentem nostra peccata. Poenitentia Iudae legalis est, quando ducimur lege in nostri tantum peccati cognitionem, quae cognitio accusat, damnat, desperare facit ut Iudam. Poenitentia Euangelica est, cum ex nostri cognitione fide uenimus ad cognitionem Christi. Haec cognitio erigit, consolatur, saluat, ut Petrum & omnes sanctos.

PROPOSITIO XIII.

Poenitere est resipiscere, est corde innouari.

CENSURA.

Hoc est Matthiae poenitere, at Augustino poenitere est poenam tenere. Vide lector pro dignitate personae, cui istorum assentias.

CONDEM. CENSURAE.

Qui non detestetur maliciam & immane studium calumniandi in homine Theologo? Nostra definitio incommodi plane nihil habet, sicut multa scripturae manifesta loca

loca testantur, & Græcum uocabulum μετανοια proprie est, ΜΕΤΑΝΟΙΑ est
quod nostra lingua dicimus resipiscere. Et tamen sceleratus
homo nos premit auctoritate nominis Augustini, quem
ego tanq̃ præcipuum ecclesiæ doctorem exosculor, & liben-
ter sequor. Sed existimat plausibile esse, si hoc persuadeat
lectoribus, me Augustinum reprehendere, aut uelle uideri,
quasi meliora doceam. Quanq̃ autem Augustinus hoc nun-
q̃ postulauit, ut suis uerbis uteremur, aut omnia ipsius pro-
baremus. Nam relinquit iudicium doctoribus, tamen sycophanta
noster hoc tanq̃ crimen hæreseos nobis impingit, quod non
definiamus poenitentiam, poenæ tenentiam, & insultat lectori:
uide pro dignitate personæ (inquit) cui istorum assentias.
Hæ sunt sycophantiæ, quibus delectatur etiā Magister eius
Aposcopus Faber, ad scripturam & pios lectores torquendos
quasi natus, sed inuenient sycophantæ isti suū iudicem.
Quod igitur attinet ad hanc definitionem Augustini, quis nō
uidet, eum de publica satisfactiōe esse locutum, quā ecclesia
requirit, ac non de animi dolore seu contritione, quam solus
Deus iudicat. Est igitur hoc quoq̃ Sophisticum, cum Augustinus
de publica satisfactione scripserit, isti eum ita accipiunt
quasi in poenitentia contritionem requirere hæreticū sit.
Et putant poenitentiam, præscripta poena quapiam luere
commisā, cū apud Christianos olim publice peccantes propalam
affligerentur, unde ea satisfactio siue poena, poenitentia
uocari coepta est, ac inde non mediocris error Theologis
irrepsit. Vide iam lector utri istorum assentiendum,
insulso ne Monacho, aut Augustino adhuc modum seipsum
explicante in pluribus locis.

PROPOSITIO XIII.

Optima poenitentia noua uita.

1 3

Censura

CENSURA.

Poenitentia proprie non est noua uita, sed renouationis exordium, nouæ uitæ præludium, nouæ creaturæ principium &c.

CONDEM. CENSURAE.

2. Cor. 5.

colos. 3.

Rom. 7.

Chrysos.
Tertul.

Secunda Cor. 5. Si qua in Christo noua creatura. Col. 3. Induentes nouum hominem, eum qui renouatur in agnitione Dei, secundum imaginem eius, qui creauit eum. Rom. 7. Et in nouitate spiritus ambulemus, & non in uetustate literæ. Christus & Apostoli pari gradu prædicant hanc poenitentiam, & tota uita Christiani hominis poenitentia est, & ueteris hominis restauratio. Sed Frater putat sua somnia folia esse Sibyllæ, cum Chrysost. uocarit poenitentiam uoluntatis correctionem. Et Tertullianus, animi demutationem.

PROPOSITIO XV.

Poenitentiam ueram non facit, nisi odium malī, & amor Dei.

CENSURA.

math. 2.

Poenitentiam ueram facit aliquando, odium & timor poenæ, hinc filius Tonitruī tanto fragore, Phariseis timorem incutiebat, Matthæ. 2.

CONDEM. CENSURAE.

Iam audiuius duplicem esse poenitentiam, alteram legalem, qualis fuit Iudæ, qui uere poenituit, non peccasse dolens contra Deum, sed seipsum dampnari, talem poenitentiam

tiam facit timor poenae, ex amore sui ipsius oborta. Ita credo Monachos omnes poenitere. Nam uera poenitentia profecto amorem Dei, quem prae se diligit, non excludit. Sancti non dolent sese damnari, pro gloria Dei nihil non ferre parati. Nam Paulus etiam pro fratribus fit Anathema. Et Moyses expungi de libro petit. Sed dolent Deum suis peccatis offendisse, cui interim se committunt. Fideles enim in dilectione acquiescent ei, Sap. 3. Sed de hoc alias. Ceterum filius Tonitruum, non est Ioannes Baptista, sed Ioannes Euangelista, & Iacobus Maior, filij Zebedei. Ergo ueram poenitentiam constituit odium mali seu peccati & reuerentia erga Deum coniuncta cum amore Dei. Ad haec ista propositio non erat mea, sed mei superioris, cui hic Frater credere facile poterat.

PROPOSITIO XVI.

CRedere Deum, Deo, & in Deum tres gradus salutis.

CENSURA.

CRedere Deum est fidem habere, Deum esse &c.

CONDEM. CENSURAE.

Quia gry non ualent, quae hic Frater deblaterat, sicut ubique paucis absoluam. Credere Deum, commune est pijs & impijs. Nam & daemones credunt Deum, & coram maiestate Dei contremiscunt, ac norunt, quod sint a Deo conditi, sed hoc non satis est. Quia etiam Sathan, qui hoc credit, tamen manet inimicus & aduersarius Dei & damnatur, Sic Pharisei sciebant Christum uirtute diuina operari

In deū credere

August.

Hebræ. 11.

Credere deo

operari miracula, tamen contra propriam conscientiam eam uirtutem Beelzebub tribuebāt. Sed in Deum credere, est tantum fidelium. Credimus & hominibus, sed non credimus in homines. Augustinus Ioan. 6. Non autem dixit, ut credatis ei, sed ut credatis in eum. Non enim continuo qui credit ei, credit in eum. Nam & dæmones credunt ei, & non credebant in eum. Et nos credimus Paulo, sed non in eum.

Idem de uerbis Domini. Sed multū interest, utrum quisq; credat ipsum esse Christum, & utrum credat in Christum, nam ipsum esse Christum & dæmones crediderunt. Ille uero credit in Christum, qui & sperat in Christum & diligit Christum. Primus gradus salutis, credere Deum. Oportet em̄ accedentem credere quod sit, Hebræ. 11. Secundus, credere Deo, id est, fidem habere uerbis illius. Tertius, Credere in Deum, est plena fiducia omnem sollicitudinem coniungere in eum. Qui credit in filium, habet uitam æternam. Sed hic ad monendum censui, me hanc differentiam docendi causa usurpasse: Nam secundus gradus, cum tertio uere conuenit, si quis rem spectet. Quia autem Sophistæ & sycophantæ isti qualis meus iste Monachus est, nonnunq; auditori fucū faciunt, mutata constructione, existimaui ad docendum aptius esse, si hæc modo isto distinguantur. Neq; enim tam imperitus sum, ut nesciam, si quis recte intelligat, Deo credere, & in Deum credere idem esse. Nam Scriptura dicit: Abraham Deo credidit & reputatum est ei ad iusticiam. Ergo Deo credere iustificat & saluat, sicut Paulus in epistola ad Romanos hoc satis grauiter probat. Quia tamen in latina lingua significantius est in Deum credere, quam Deo credere, puto mihi licere, ut Grammaticam hanc differentiam docendi causa usurpem. Si quidem notum est etiam impios nonnunq; credere comminationibus Dei, & ideo etiam desperare. Quare possunt nostra lingua tales dici quod credant Deo,

Deo, sed non credunt in Deum, quia fiducia in Deum ca-
rent, qua se consolentur contra iram Dei. Quid multa? In-
signis malitia Monachi ac magistri eius, Fabri, & similium
cogit, oia cauere, quae possunt quoquo modo in calumniam
rapi.

PROPOSITIO XVII.

Qui credit in Deum, non credit saluari suis operibus,
seu uirtutibus, ac discredet omnibus creaturis.

CENSURA.

Si credis in Deum, non discredis operibus & habitibus,
Sed est, uirtutibus.

CONDEM. CENSURAE.

Hic mire se torquet Sophista meus, & nititur probare
ne fidem quidem ipsam iustificare, quando & ipsa ha-
bitus sit, sed paucis dicam. Fides quatenus habitus est, uel
qualitas in nobis, eatenus non iustificat. Iustificat autem quia
apprehendit obiectum extra nos, id est, Christi merita &
Dei misericordiam. Opera non iustificant. Fides est opus, er-
go me fides iustificat. Respondeo, fides est opus, Ioan. 6.
sed Dei opus, qui eam operatur in nobis. 1. Thes. 2. Qui
operatur in uobis, qui credidistis. Dicit Frater: si non cre-
dis opera & uirtutes necessaria esse ad salutem, non credis in
Deum. Imo si credes opera & uirtutes ad salutem necessaria,
& non solam fidem, non credes in Deum sed in opera. Re-
quirimus & nos necessario, utramque iusticiam, & obedi-
entiam in Deum & legem, sed diuersos fines eis constituimus,
alius finis fidei, alius ceterarum uirtutum. Sed eum fides

*opa no iustificat
Ioh. 6.
1. Thes. 2.*

m

mater

mater uirtutum sit, mater non potest carere sua prole, sic fides suis operibus, quæ ad fidei sequelam necessario requiruntur, sed non ad iustificationem spiritus. Si Fratri creditur, nec latro est saluatus, nec tot puerorum myriades, qui nihil operum fecerunt. Per salæ nugæ sunt Fratris somnia.

PROPOSITIO XVIII.

Nam si in te haberes quo saluari posses, quid crederes?

CENSURA.

En quod scripturis probare non potest, quàm subtili ratione munire conatur.

CONDEM. CENSURAE.

Non est certus ordo propositionum, sed miscellaneus. Nam quicquid potuit inuenire a me uel dictum uel scriptum, illeuit in chartam. Cæterum cum fides sit donum Dei, Chrysost. Hebræ. 11. Quia Deus nobis fidem infundit, Et Ephe. 2. & sit in nobis, cauillatur Frater me mihi ipsi esse contrarium, prædicat, inquit credendum esse, cuilibet saluari per fidem, quæ est in nobis, & idem abnegat, non esse credendum eo saluari posse, quod est in homine. Hæc est argutia Monachorum, & profecto recte ille dixerat, Sophista omnis odibilis est, multiplicat uerba non necessaria. Toties de natura fidei dixi, quæ in nobis est non natura sed gratia, Precium uero salutis nostræ Christus est, quem fide apprehendimus. Saluamur ergo beneficio fidei existentis in nobis per Dei gratiã & innitentis in Christi satisfactionem. Nam fidei nostræ finis non est conditio dignitatis nostræ, sed misericordia

*Chrysostomus
ephe. 2.*

Sophista odibilis est

misericordia Dei. Et sicut opera (inquit Frater) sine Christi
 merito, sic etiam uniuersaliter, meritum Christi sine operi-
 bus non saluat. De merito Christi apud nostros spirituales
 altissimum erat silentium, sed nunc occipiunt nominare, sed
 more Pelagianorum, quibus cum ex ouo pregnati sunt uno
 Christus adeo imperfectus est Monachis nostris, ut ad salu-
 tem nostris egeat operibus, qui tamen perfectus factus est
 omnibus obtemperantibus sibi ad salutem. Et clamat Esai- *Esais. 27.*
 as omnes iusticias nostras menitruo pollutas esse. Idem
 cap. 47. Opera tua non proderunt tibi, sed qui fiduciam ha-
 bet mei, hereditabit terram &c. Et Christus etiam si feceris *Lucy. 17.*
 tuis omnia, dicite: serui inutiles sumus, Lucae 17. Non intres
 in iudicium cum seruo tuo &c. Non secundum opera no-
 stra facias nobis. Pro nihilo saluos facies eos, bonorum meo-
 rum non eges. Si nostra opera sunt ad salutem necessaria,
 tunc & fides erit conditionalis, tam uili addixerunt isti Thra-
 sones sanguinem Christi, & Dei patris misericordiam. Ad-
 mittit quod opera possint saluare, sed merita Christi sine ope-
 ribus non posse saluare contendit. Vere impium est nostro-
 rum spiritualium dogma, & nimis quod uere spiritualium, id
 est daemoniacorum, nam & daemones spiritus sunt.

PROPOSITIO XIX.

Iusticia cordis fides est, iusticia operum charitas.

CENSURA.

Charitas non tantum est iusticia operum, sed & cordis
 & operum omnia mundans. Lucae 11. Charitas uni- *Lucy. 11.*
 uersalior est fide, si fides corda purificat, charitas omnia.

m 2

Condem.

CONDEM. CENSURAE.

IN Deum fiducia, nunc fides, nunc spes, nunc charitas dicitur, sunt enim hæc indiuisa, ut dixi superius. Et nota est illa apertissima sententia, quam nemo potest negare. Fide purificatur cor nostrum, Acto. 15. Quod si charitate mundaretur, ut Frater ineptit, esset semper incerta, cum perfectam charitatem nullus possit hic habere. Augustinus ad Hieronymum: Nemo tantum diligit, quantum debet. Et in his grauibz causis fontes rerum quærendi sunt. Scriptura cordis mundiciem, & iustificationē, nunq̃ tribuit charitati erga proximum, sed fidei, ut Rom. 5. Iustificati ex fide &c. In iustificatione autem hæc tria memori mente tenenda: Imputatio iusticiæ, cū nobis iusticia Christi fide impertitur: Gratuita peccatorum condonatio, & donatio uitæ æternæ, ut possit retineri conscientia certitudo. Ergo sententia ista uera est: Fide tantum nos iustificari, & mundari corda. Quod aut attinet ad sententiam Christi a Fratre adductam Lucæ 11. Christus ibi repræhēdit certa uitia, & ipsi opponit certa remedia. Sic eleemosynæ mundant, ne quis polluitur auaricia & rapinis. Et Christus manifeste exigit dilectionem Dei, quæ non potest existere, nisi fide prius cognouerimus & apprehenderimus beneficium Christi. Ergo manet sententia illa: Iusticia cordis est fides. Deinde quod Frater addit: Charitas est uniuersalior fide, quia fide cum solo Deo agimus, charitate cum multis fratribus. Item charitas maior fide, spe, ut habes 1. Cor. 13. Respondeo: est maior charitas, nō ad iustificationem, sed quo ad suos fructus. Fide soli tibi prodes. Nemo enim saluatur fide aliena. Sed charitate poteris prodesse multis, quæ etiam in patria durabit, cum fides cessat & spes,

Propositio

Acto. 15.

Augusti.

Rom. 5.

Lucæ 11.

1. Cor. 13.

PROPOSITIO XX.

Solam fidem respicit Deus. Omnes homines duos habet iudices, Deum & homines, duobus ergo modis debemus iustificari, fide coram Deo, charitate coram hominibus.

CENSURA.

Deus respicit fidem, sed non solam, respicit humilem, orationem, munera, clamorem, lachrymas, opera, non secus quam fidem.

CONDEM. CENSURAE.

Homo duplex est, internus, externus. 2. Cor. 4. & quis 2. Cor. 2.
Huius duos habet iudices, Deum & homines. Deus inter
num hominem respicit, homines externum. Deus fidem re
spicit, Iere. 5. homines charitatē. Deus ex fide aestimat, & Jerem. 5.
ponderat opera, prius enim respicit ad personae fidem, & si
persona placet fide, placent & opera personae. Respicit pri
mum ad Abel, dehinc ad munera eius, Gene. 4. Hebrae. 11. Genes. 2.
Aliud est Dei iudicium, aliud hominum. Deus cum sit scrus Hebrae. 11.
tator cordium et renum, cordis abyssum intuetur. Homo uero
ea quae patent, qui cum cor introspicere nequeat, ex operi
bus iudicat fidem perinde atque arborem ex fructibus. Porro
oratio fructus est fidei, humilitas, pauperculus spiritus, fide
deliniant. Si persona accepta est fide, placet Deo & eius ope
ra, respicit personam, approbat eius opera. Nam quemadmo
dum quicquid non est ex fide peccatum est, ita quicquid pro
ficiscitur ex fide iusticia est ex Deo acceptum. Si oculus tu
us simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Matt. 6. Math. 6. et 23.
& 23. Caecae Phariseae, munda prius quod intus est, & exteri
m 3 ores

Esai. 21.

ores partes erunt munda. Sic lampades prudentum uirginum non extinguuntur, quia habent fidei oleum, Fatuarum uero extinguuntur, etsi sint uirgines, quia non habent oleum fidei. Quod enim natum est ex carne, caro est. Et qui incredulus est, infideliter agit, Esa. 21. Impossibile est sine fide placere Deo. Hic multa impia uerba eructat Frater olim per iugulum reditura nisi respiscat. Sed non moror conuicia, siquidem hac omnium Papistarum est Rhetorica.

PROPOSITIO XXI.

Sola fides iustificat coram Deo &c.

CENSURA.

Iam manifeste uides huius de iusticia, stateram esse dolo sam, non recte metitur uirtutes, lance fidei supra satis subleuat, operum & aliarum uirtutum plus iusto deprimit.

CONDEM. CENSURAE.

Vix usq[ue] alias aequae tumultuatur meus doctor, quam in hac propositione, & fert indigne quod soli fidei tribuerim iustificationem. Multa oggannit cucullata simia, & nisi conuicijs ageret, poterat uideri, cecidisse caussa, fides iustificat inquit, sed non sola, nam exclusiua nullibi reperitur in sacris literis. At Paulus diserte & exerte ponit hanc exclusiuam, Galat. 2. Non iustificatur homo ex operibus legis, nisi ex fide Iesu Christi. Quid est aliud, nisi ex fide, q[uod] sola fides Ro. 3. Iustificati gratis. Augustinus 6. Hypog. Audis gratis & tace de meritis. Lyranus ibidē: Gratis, i. sine meritis, & operanti merces nō imputatur, secundum gratiam, item non

Galat. 2.

Roma. 3.

August.

Lyranus

non ex operibus iusticiæ quæ fecimus nos. Cum nondum nati essent aut aliquid boni aut mali fecissent ex uocante dictum est &c. Hæc sententia ex ui uerborum elicitur ait Frater, nam glossas doctorum fortassis floccipenderet. Hæc ille. Si ueros doctores, quales Paulus uult esse Episcopos, adduxisset uoluisssem. Sed ego doctorum recordabor, ut fratribus alijs nonnihil gratificer.

Hieronimus Rom. 4. Conuertentē impium per solam fidem iustificat Deus, non per opera bona quæ non habuit.

Ambrosius 1. Cor. 1. Hoc constitutum est à Deo, ut qui credit saluus sit sola fide, sine opere, gratis accipiens remissionem peccatorum. Idem Rom. 3. 4. Non ergo opus est lex, quando impius per solam fidem iustificatur apud Deum.

Origenes lib. 3. cap. 3. ad Rom. dicit sufficere solius fidei iustificationem, ita ut credens quis tantummodo iustificetur, etiamsi nihil operis ab eo fuerit expletum. Per fidem enim iustificatus est latro sine operibus legis.

Augustinus de spiritu & litera, cap. 13. Colligimus non iustificari hominem, præceptis bonæ uitæ, nisi per fidem lesu Christi, hoc est, non lege operum, sed lege fidei, non litera, sed spiritu, non sanctorum meritis, sed gratuita gratia.

Eusebius de ppar. Euangelica lib. 7. cap. 3. Abraham iusticiæ perfectionē, non Mosaica lege, sed fide consecutus est.

Glossa ordinaria: Abraham per opera quæ fecit iustus non fuit, sed sola fide. *Abraham*

Chrysostomus Homelia 12. super Matthæum: Iam uero non uisibili specie ueniet Spiritus sanctus, qua utiq; non egemus, cum nobis pro cunctis sola fides sufficit.

Idem Actorum 15. A sola fide illa assecuti sunt, & non operibus uel circuncisione.

Glossa Graciani: Adultis sola fides sufficit, si necessitas *Gracianus* excludit aquæ baptismum,

Et

Et ipsi stentorea uoce clamant: Ad firmandum cor synce-
rum sola fides sufficit. Vel ex his piissimus quisque poterit iu-
dicare, uter nostrum dicat, scripturis & doctoribus magis
consona. Et dicit Frater me in hoc loco non malitia, sed
multis literis (quod non agnosco) ad tantam insaniam ad-
ductum, & Euripi instar sursum ac deorsum labitur. Opera
dicit Fideista, non excludit a fide, sed fides cum operibus iu-
stificat. Ergo non sola fides, hæc Frater. Sed cum dico solam
fidem iustificare, excludo opera a iustificatione, a causa,
& transfero causam iustificationis ad fidei beneficium, non
excludo bona opera, sacramenta, uerbi auditum a sequela.
Credo bonis abunde me purgatum esse, & cum doctoribus
idem sentire, enthimematis partem ex suo consuit Frater.

PROPOSITIO XXII.

Sola fides habet laudem apud Deum.

CENSURA.

Fides habet laudem apud Deum, sed non sola.

CONDEM. CENSURAE.

Haec instar thematum, breuiter, nec satis scio quando
fratribus communicauit, meas tamen esse positiones
agnosco, sed Frater omnia confudit more coci. Nunc ad
propositum. Est discernenda persona & opus. Fides personæ ha-
bet laudem apud Deum. Si Abraham ex operibus iustifica-
tus est, habet gloriam, sed non apud Deum, Rom. 4. Et 2.
Circumcisio cordis circumcisio est, cuius laus est a Deo, non
ab hominibus, cum sola fides sit quæ nos gratos facit Deo,
sola

Roma. 9. et 2.

sola etiam habet laudem a Deo. Opera sic laudantur, si proficiantur ex fide, sin uacas fide, mera peccata sunt, ut illius Pharisei, Lucae 18. *Inq. 18.*

PROPOSITIO XXIII.

Honos mortuorum sanctorum in sola imitatione consistit, ut eorum fidem, sanctam conuersationem, bona opera, integritatem, patientiam, uitae innocentiam referamus, Rom. 4. Galat. 3. Thess. 2. Hebrae. 6. & 13. 1. Petri 3. *Rom. 2. vcl*

CENSURA.

Sanctorum honor non consistit in sola imitatione ut fingit ex scripturis. Impudens est derogare sanctis, impudentius scripturis in suum errorem uti, impudentissimum allegare scripturas in locis in quibus non sunt.

CONDEM. CENSURAE.

ET in hac propositione tumultuatur uehementer meus Sophista, & quia isti sub sanctorum nomine aqualiculos suos farciunt, timet plurimum ne amittat praedam. Sed uelit nolit, omnia uictura est ueritas. Hi sunt filij Abraham, qui sequuntur uestigia fidei Abraham. Rom. 4. Cognoscite ergo, quoniam qui ex fide sunt benedicetur cum fidei Abraham. Item, hi sunt filij Abraham, Gal. 3. Si filij Abraham estis, opera Abraham faciat. Ioan. 8. Hanc autem tentationem ideo permisit dominus euenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae eius, sicut & sancti, Hiob, Thobiae Hebrae. 6. (Nam perperam notauit Frater in quinto) Verum, imitatores eorum, qui fide & poenitentia haereditabunt promissiones.

n

Et

Hebre. 13.

1. Petri 3.

Jacobi 5.

Herostratō

Et 13. Quorum uidentes exitum conuersationis imitemini fidem. Sara obediebat Abraham &c. cuius estis filij benefacientes. 1. Petri 3. Exemplū accipite fratres exitus mali, & longanimitatis & laboris & paciētiae prophetas &c. Iacobi 5.

Credant inquit Sophista, p uoto hęc sui sequaces, in sacris literis indocti & improuidi, a quibus nō nisi suę nanię pro Enchiridio circumferuntur, hanc propositionem in allegatis locis haberi, nos, nec quispiam aliū illic inuenire poterit. Hęc ille.

Nisi tam crassa & supina, uel dicam eorum more, affectata fuisset ignorantia, poterat inuenire. Porro impudens est, qui immerenti Fratri tam falsa impingit, impudentior, qui contra sanctos dicit esse, quod pro sanctis facit, sed impudentissimus, qui cum sit Doctor Parisiē, tamen hęc clara testimonia ignorat. Tales Doctorculos & Theologastros peperit nobis Sorbona.

Herostratas cum obscurus esset, incendio templi Ephesini celebris haberi uoluit. Hic Frater ne nomine quidem notus apud bonos, Deus esse uoluit calumniādo scripturas, & suam, suorumq; insipientiā prostituendo, ut caderet tribuit suę certe amentia causam.

Eusebius de præpa. libro 7. cap. 3. Illum (Enos) nos uirum, non fallaces gentiliū heroas, imitandum arbitantes optamus.

Hieronymus in prologo ad Rom. Quasi non morum imitatio magis, quā carnalis natiuitas, filios nos faciat esse sanctorum.

Augustinus de uera religione cap. ultimo, Honoramus sanctos propter imitationem, nō adoramus propter religionem. Ibidem, Honoramus eos charitate non seruitute, nec templa eis construimus.

Hieronymus: Non sunt filij sanctorum, qui habitant loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum. Ambros

Ambrosius : Non habent hæreditatem Petri , qui fidem Petri non habent.

Collecta : Quorum festa colimus, passionis quoque eorum uirtutem imitemur.

Chrysostomus : Matth. 23. Cultores prophetarum sunt, qui opera eorum imitantur, fidemque sequuntur. Lege pulchra apud Augustinum de Martyrum memoria cap. ultimi libri 8. de ciuitate Dei. Ridiculum est quod de sanctis mortuis loquentes, de uiuis Frater testificatur : Dauid, inquit, adorauit Nathan, Ioannes angelum, Et tamen Angelus deprecatur hunc honorem. Et Philastrius de hæresibus: Neque uero angelos adorari præcepit alicubi dominus, neque mundi elementa, nec creaturam aliquam, nec idola. Sed Frater quiduis, etiam falsum, in suum patrocinium conueheret, si possit. Recte Ireneus, Hæreticorum uerba ita coherant, ut arena sine calce. *Augustinus* *philastrius* *Ireneus*

PROPOSITIO XXIII.

DE mortuis sanctis quid sentiendum? Duo. Scilicet quod habent Naturam et gratiam. Natura omnes fuerunt peccatores, sed credentes Christo seruati sunt, eorum exemplo credamus & nos, & seruabimur.

CENSURA.

Si intelligit sanctos solum credentes Deo esse saluatos, Scontradicit sibi ipsi & ueritati. Propositione 16. docuit : Credere Deo, non esse sufficiens ad salutem, præterea nec omnes sancti mortui sola Christi fiducia saluati sunt, sed sicut Paulus docet 2. Corinth. 6, Ecce nunc tempus acceptabile, 2. Cor. 6.

n 2

Condem.

CONDEM. CENSURAE.

DE gradibus fidei superius dixi, sancti credunt & Deum, Deo & in Deum, & in Deo quod est idem &c. Negat præterea sanctos tantum Christi fiducia esse saluos. Audi Christe fili Dei uiui, quid de te sentiant Monachi, negant tuum regnum, tuum meritum, tuum sacerdotium, fanatici spiritus. Et quousque patieris ita blasphemari a nostris spiritualibus? nisi matures aduentum, nihil reliquum facient isti, de tuo honore. O inuisum genus hominum, Christo & ueritati. Apage trifurcifer & homo asse non æstimandus, nisi poenitentiam egeris, grauissime animaduertetur in te, Miror Episcopum Vuienensem, quod ad has impias uoces ita conuiuet, ut etiam collaudarit authorem. Meas autem propositiones hæreticorum uocat duerniones, & Monachi non item. Securis ad radicem posita est, Rei indignitas hoc expressit.

Roma. 3.
3. Regn. 8.
Galat. 2.
Ordo. 21.

1. Tim. 2.

In sanctis naturam si spectes, peccatores fuerunt, Ro. 3. 3. Regum 8. Sed credentes Deo per Christum seruati sunt, nobis exemplum fiducia facti. Deum laudamus in sanctis ut Gal. 2. In me, glorificabant Deum. Et Acto. 21. Magnificabant Deum in Paulo, Laudate dominum in sanctis eius (quam alio respexit hic uates) Cæterum Frater dicit me aliter docere, quæ docuit Paulus, qui doctorem habuerit spiritum sanctum, me uero pseudoparacletum ab Aquilone, unde pandetur omne malum &c. quorsum tēdat teneo. Scio Paulum habuisse doctorem Spiritum sanctum, Scio & Monachos habere doctorem spiritum, sed eum de quo Paulus. 1. Ti. 4. Cæterum Romana sedes est aquilo iste, de quo omnis pestis pietatis & tot uariiegata impostorum genera prodierunt. Plures enim sunt species huius purpuratæ meretricis, quā auium genera. Porro unus Lutherus homo, & pietate, &

& summa eruditione uenerabilis, displiceat uobis quod alia *Intherius*
quatenus uestris uos depinxit coloribus. Imo gratia erant
referenda homini, quod ad meliora sit uos hortatus. Argue
sapientem diligit te, sed surdis canis fabula, coniunctis omni
bus uiribus non potestis unum illum prosternere, quem Deus
Opt. Max. nobis ad annos Nestoreos conseruet, Amen.
Dic Monache impie, huius doctrina (quod suggillas) quam
consentiat Spiritui sancto: quam unice quærat gloriam Chri
sti: quam efficaciter cõdemnet uestram doctrinam: Nolite
ante tempus eum iudicare, legite & intelligetis.

PROPOSITIO XXV.

Fides charitate, ut arbor fructibus carere non potest.

CENSURA.

DE quacunque fide dicat, contradicit sibi ipsi &c.

CONDEM. CENSURAE.

Fides operosa est, ferax bonorum fructuum. Fides enim
per charitatem efficax est, si Paulo credis. Et arbor bona
non potest malos fructus facere, si Ioanni & Christo credis,
sed non potest quicquam ita pie dici, quod sycophantarum
morsum effugiat. Augustinus de fide & operibus. Insepara- *Augustinus*
bilis est quippe bona uita a fide quæ per dilectionem opera
tur. Imo uero ea ipsa est bona uita.

PROPOSITIO XXVI.

Sola fides format opera, errant qui aliter docent.

n 3

Censura

CENSURA.

SVs (aiunt) Mineruam docet, omnes Theologi dicunt
Charitatem esse formam fidei.

CONDEM. CENSURAE.

ETiam hic mire se torquet doctor, uult ut bona opera
formant fidē, sed id credo efficiet ad Kalendas Græcas.
Fidē intelligo non tantum notitiā historiæ, sed miséricor-
diæ Dei fiduciam, hac fiducia saluatus est latro, sine ullo
opere formante fidem, hac saluantur omnes omnium æta-
tum pīj. Hæc mater est bonorū operum fons, ac scaturigo.

Sic Bernhardus fidem uiti, reliquas uirtutes palmitibus
opera botris comparat. Chrysostomus uero fidem lampadi
assimilat.

Chrysostomus 2. Homeliā prioris Epistolæ ad Ti. Fides
quod uerum est iudicat, & ex sincera fide charitas gignit.
Beda Ioannis 16. Fides est origo uirtutum.

Henricus Dominica 11. post Trinitatem, Fides est mater
uirtutum.

Ambrosius libro primo de Vocatione Gentium cap. 5.
Fides sanctæ conuersationis, & iustæ actionis genitrix est.

Augustinus Psalm. 31. in procæmio; Vbi fides non erat,
bonum opus non erat

Beda Lucae 15. Date anulum in manum eius dicit, id est,
in operatione, ut per opera fides clarescat, & per fidem ope-
ra confirmantur.

Hieronimus ad Galatas; Veri filij Dei nominamur, cui
nos generat non lex abolita, sed mater fides, quæ est in
Christo Iesu.

Et Paulus, ut sæpe citaui; Fides quæ per charitatem ope-
ratur

ratur, uere extinguuntur lampades operum, quæ non habent oleum fidei. Fides est ac condimentum operum. Fides *fides est* format opera, efficitque ut grata sint Deo, quia quicquid non est ex fide peccatum est.

Augustinus de fide & operibus cap. 7. Nisi præcedat fides, uita bona sequi non poterit. Respicit enim Deus ad Abel, id est, ad personæ fidem, dehinc ad munera personæ, & est quasi communis regula, & citatur in glossa Decreti, quod ea sit fundamentum aliarum uirtutum. Multæ sunt uirtutes, sed si sola defuerit, ceteræ non profunt. Ex his liquere puto fidem formare opera, non contra, nisi hominū iudicio. Ego autem loquor quo ad Dei iudicium, qui ex fide æstimat opera, sine qua omnia peccata sunt & hypocrisis. Quod scholastici doctores sic docuerunt, nihil moror eorum dogma, & Patris conuictum, quando eorum conscientia coeperint luctari in illo certamine, quod ipsi ignorant, tunc fatebuntur me recte scripsisse, ut ut nunc sus Mineruam doceat, sed isti succidia erunt tunc ad æterna supplicia exposita, nisi respuerint. Subtilis Theologus, si Deus charitas est (inquit) uita est, Si habuero omnem fidem, charitatem non habeam, nihil sum, mortuus sum. Et quia conclusionem reliquit, ego adijciam ergo charitas uita est. Videte fratres quam non perdiderint nostri spirituales oleum & operam in Theologia. Item charitas perficit, inquit Frater, sed sunt scopæ dissolutæ, lege ibidem Ambrosium, docebit te. Et Prouerb. 10. Charitas *proverb. 10* operit multitudinem peccatorum, non tuorum, sed aliorum. Mores amici noueris non oderis, & sic patet quam magistraliter philosophetur rabula.

PROPOSITIO XXVII.

Opera bona sunt fructus fidei.

Censura

CENSURA.

Opera bona non sunt fructus fidei, fructus ex arbore pro-
cedit, sed non omnia opera ex fide, sed ex charitate,
gratia, spiritu. Imo & fides est fructus charitatis. 1. Cor. 13.
Charitas omnia credit. Galat. 5. Fructus spiritus fides.

1. Cor. 13.
Galat. 5.

CONDEM. CENSURAE.

Hic Frater non immunis & asymbolus ascitus est in al-
bum Theologorum. Prorsus ignorat genium fidei, &
charitatis, quæ fructus est fidei. Augustinus super Ioannem:
Quomodo fides sit fructus charitatis, diuinet Oedipus,
ego Matthias sum. Porro Gal. 5. Fides conscientiam & ue-
ritatem dictorum factorumque significat magis, quam Dei
notitiam, aut fiduciam, opponiturque perfidiae. Et spiritus uo-
cabulum accipitur, ut & Rom. 8. Lex spiritus uitæ &c. pro
fide & dono Dei. Charitas credit omnia, sed quæ fidei sunt,
alias deberet & mendacijs credere. Terminus uero omnis
semper de subiecto argumento debet intelligi.

Augustinus
Galat. 5.

Roma. 8.

PROPOSITIO XXVIII.

Sola fides est beatitudo.

CENSURA.

Fides est beatitudo, sed non sola, sed & aliæ uirtutes.

CONDEM. CENSURAE.

Scimus ex Matt. 5. & Lucae 6, quid commēti sint quidam,
sed

math. 5.
luca. 6.

sed scriptura docet solam fidem esse nostram beatitudinem,
 Lucæ 1. Beata es quæ credidisti, Et Ioan. 20. Thoma uidisti
 & credidisti beatus es, sed beati qui non uiderunt & credide- *Lucæ. 1.*
 runt. Petrus confitetur Christum filium esse Dei uiui, & audit *Joan. 20.*
 a Christo: Beatus es Simon Bar Iona &c. Beati quorum re-
 missæ sunt iniquitates, atqui fide remittuntur iniquitates.
 Fide ergo beatificamur. Beatus uir, cui non imputabit do-
 minus peccatum. Et propter fidem, quæ nostra est beatitudo,
 non imputabitur peccatum. Ergo fide sumus beati, Paulus *Roma. 2.*
 Rom. 4. Beatitudo una est, nempe fides, quibuscumque tandē
 nominibus eam uocites, fructus seu effectus fidei multiplices.
 Et quis beatus, nisi cuius est dominus Deus eius, qui in hoc
 uno peccauerit, multa bona perdet, Ecclesiastes 9. *Eccl. 9.*

PROPOSITIO XXIX.

Sola infidelitas est peccatum mortale.

CENSURA.

HAnc propositionem ignoras, altior ne sit an falsior et c.

CONDEM. CENSURAE.

Peccati uetus partitio est, in mortale & ueniale. Sancti
 dupliciter peccant: Natura mortaliter, stipendium enim
 peccati mors, & Venialiter, quia eorum peccata ueniam me-
 rentur per Christum. Impij peccant tantum mortaliter, &
 ut beatitudo est una fides ipsa, ita peccatum mortale est *Impij*
 unum, infidelitas ipsa. Marci ultimo. Ioan. 16. & 3. Et qui *Marci. ult.*
 fuerit in hoc uno, erit omnium reus. Iacobus. In requiem non
 introierunt propter incredulitatem, Hebræ. 3. & 4. Et ut be- *Joan. 16. et 3.*
 atitudinis *Hebræ. 3. et 4.*

Galat. 5.

atitudinis effectus uarij sunt, sic & incredulitatis, Galat. 5. Manifesta sunt opera carnis &c.

missas. preces.

Augustinus de uerbis domini, Serm. 40. Dominus & saluator noster, hoc unum peccatū dicit, de quo arguit mundum spiritus sanctus &c. hoc unum imputari uoluit, quo cetera colliguntur. Idem Ioannis 15. Hoc est enim peccatum, quo tenentur cuncta peccata, quod unusquisque si non habeat, dimittuntur ei cuncta peccata. Hoc est autem, quia non crediderunt in Christum, qui propterea uenit ut credatur in eum. Idem: Credant itaque homines in Christum, ne arguantur de peccato infidelitatis suae, quo peccato omnia detinentur. Possem hic dicere ea, quae corrugarent Monachos, nares, omnia eorum opera sine fide facta, Missas, preces, murmur, mera esse peccata mortalia, quia non sunt contenti uno peccato mortali, quasi non sit satis efficax hoc unum ad eorum condemnationē, nisi sint plura. Nec uideo qui possit fieri, ut ex septem daemonibus, septem fiant peccata mortalia, cum per ea etiam ipse Gregorius uniuersa uitiorum genera intelligat. Proinde peccatum mortale, est dignū morte aeterna, atqui sola incredulitas est tale peccatum (qui non crediderit, iam condemnatus est) Ceterum quālibet peccauerit aliquis, si credit sua peccata remitti per Christum, saluatur.

PROPOSITIO XXX.

Cur soli fidei tribuitur iustificatio? quia Deus non alia ratione saluat te nisi fide.

CENSURA.

AB Orthodoxis non soli fidei tribuitur iustificatio, a Matthaeo uerbis, a Paulo factis, a Iacobo operibus. Condemn.

CONDEM. CENSURAE.

QUod soli fidei tribuatur iustificatio, audiuius superius. Item, quod dupliciter debemus iustificari, fide coram Deo, operibus coram hominibus. Homines cum uident nostra bona opera, iustificant nos, pronunciant, declarant nos esse iustos, arborem ex fructibus iudicantes. Ex uerbis ergo uel iustificamur uel damnamur hominum iudicio, *Matt. 12. math. 12.*
 12. Et Rom, 2. Non auditores uerbi, sed factores iusti sunt. *Roma. 2.*
 Ignorat Frater quid sit facere legem, cum operibus lex non fiat, nec impleatur, nisi fide in Christum. Et Iacobus operibus tribuit iustificationem, quia ex operibus fides consumatur, non Dei, sed hominum iudicio. Hæc plana sunt, & obuia sanctis. Nugatur Frater hic etiam de absoluta & ordinata Dei potentia, & dicit Deum alia quoque ratione nos saluare posse, quam fide, cum tamen Paulus disertè dicat: Impossibile est sine fide placere Deo. Item sine operum ratione nec Deum saluare posse contendit. Contendit quod sine fide (quæ est fiducia misericordiæ Dei) possit saluare, sed sine operum ratione posse saluare negat. Et cum sacramenta iustificent neminem, sed fides sacramenti, omnes ab æterno pueri perierunt, si Fratri credimus, quia ratione operum caruerunt. Est ne frons hæc quæ erubescere nescit? Hæccine reddis domino Deo tuo Monache? Fidei tribuitur iustificatio, & qui dem soli, nisi enim credideritis non permanebitis. Nec uult alia nos ratione saluare, nisi fide. Crede in dominum Iesum Christum, & saluus eris, tu & domus tua, *Acto. 16. Acto. 16.*
 Hic addit Monachus: Tribuitur iustificatio fidei, non quia in iustificatione dignior sit, cum charitas sit excellentior. Sed quia prima est ordine, initium & fundamentum ad iustificationem.

Respondeo: Fides est initium, progressus, & finis iustificationis nostræ. Est enim iustificari, pro iusto, ac pio *fides est*
 o 2 haberi

Roma. 5.

haberi. Atqui fide sumus iusti. Rom. 5. Ex fide iustificati pacem habemus ad Deum, non ex charitate, uel conditione nostræ dignitatis. Friuola sunt, quæ Frater tam inconsulte, non salutato ore domini balbutit.

PROPOISTIO XXXI.

PRiuatiuæ particulæ in Paulo, ut gratis, non ex operibus &c. non opera fidei, non sacramenta, non auditum uerbi, sed meritorum fiduciam excludunt.

CENSURA.

Nullus terminus Agiographorum opinionem meritorum excludit, sed falsigraphorum.

CONDEM. CENSURAE.

Hieronymus

DE sola Dei erga nos misericordia præsumendum est, nam Paulus omnem suam iusticiam ex lege pro reiectamentis & rudere ducit, & credo Fratrem admittere Paulum fuisse agiographum. Hieronymus ad Rom. Nemo suo merito, sed omnes æqualiter iusticia Dei sunt saluati. Item contra Pelag. Monachorum patres: Tunc ergo iusti sumus, quādo peccatores nos esse fatemur. Et iusticia nostra non ex proprio merito, sed ex Dei consistit misericordia. Audis gratis, tace de meritis. Augustinus Hypog. 6. Particulæ ergo conditionem dignitatis nostræ, seu meritorum nostrorum excludunt, & transferunt beneficium redemptionis nostræ in Christum, sicq; a causa excludimus opera non ab effectu aut sequela, sed nos propria merita, præsumptionem seu fiduciam operum, & opinionem meritorum solis iustis

lustis, quibus satis est meritum Christi, excludimus, non
Monachis & hypocritis, qui non alieno sed proprio uolunt
saluari merito, quod est illud, de quo Augustinus in prolo- *Augustinus*
go Psalm. 31. Si quod debetur istis operibus Deus redderet,
utiq; damneret, non tibi Deus reddit debitam poenam, sed
donat indebitam gratiam.

PROPOSITIO XXXII.

OMnia opera infidelium & peccatorum sunt peccata.

CENSURA.

Vtinam calidus esses aut frigidus &c.

CONDEM. CENSURAE.

IN hac propositione Dialecticum agit Frater, & me uult
esse uel calidum uel frigidum. Proximo inquit male uelle
se, apud infidelem est peccatum, ergo bene uelle non est pec-
catum, hoc sequitur, ait, per consequentiam, in ipso termino-
rum inoppositis contradictorijs, quā nullus qui Logicam
uel a limine salutauit abnegabit. Hæc Frater, & alia nuga-
tur inepte. Non lusit operam in Logica meus Doctorculus
quam arbitram uult esse ueritatis. Sed cum secundum Aus-
gustinū Dialectica sit definiendi, diuidendi, argumentandi
scientia, auricula asini (ut ipsius uerbis utar) palam erit, q̃
male diuidat inter opera fidelium, & infidelium: Male uelle
est peccatū, igitur bene uelle non est peccatū. Homo argu-
tus forte Hieronymum sequutus est, qui & ipse pari entia-
memate utitur; Bonū est non tangere mulierem, igitur &c.
Sed duplices sunt peccatores, Qui nō credunt in Christum,

talium opera sunt peccatum. Rom. 14. Quicquid non est ex fide, peccatum est. Qui credunt in Christum, etsi natura peccatores sint, tamen gratia, electione, adoptione iusti sunt, fide absorbentur eorum peccata. Ioannes: Qui natus est ex Deo non peccat &c. Ignorat doctor quid sit ciuilitate esse bonum, iustum, & Euangelice. Ethnicorum multi fuerunt iusti, ciuili, ac humana iustitia, sed fidei expertes in Christum perierunt, & Fratri non succurrit Dialecticorum regula, quod communiora uocabula prius sint diuidenda, quam definienda, alia est uoluntas piorum, alia impiorum, inter quos fides discernit. Sequitur ergo, qd hac consequentia ut est absurda, & doctore Parisiensi digna, ita est intempestiua, antecedens uerum est, sed consequentia falsa, quia non quodlibet bene uelle est iusticia coram Deo, etiam si sit coram hominibus, cetera quae ineptit, nihil ad rem faciunt.

PROPOSITIO XXXIII.

Nihil discriminis est inter Christianos apud Deum.

CENSURA.

Iste balbutit in hac parte.

CONDEM. CENSURAE.

Mira subtilitate suam ornat censuram hic Frater, & ne scio quae superuacanea persequitur, sed ignorat quid persona significet in scripturis. Nego prosopopolysian & personarum doctrinam, in externis actionibus & donis non iustificatibus. Magna est doctrina, ut probatum est in apologia, sed fide omnes pares sumus, & non moratur Deus, aeternum, condi-

conditionum, linguarum, nationum, diuersitates, cuius-
cunque sint si faciunt iusticiam, accepti, Acto. 10. Si infideles,
reprobi. Augustinus in Gal. cap. 3. In fide Christi, non est di- *Orcto. 10.*
stantia Iudæi & Græci, non serui & liberi, non masculi & *Augustinus?*
fœminæ, in quantum enim omnes fideles sunt, omnes unum
sunt in Christo Iesu. Quam alienus sit Frater non a uera
Theologia tantum, sed etiam ab omnibus literis, uidere est.

PROPOSITIO XXXIII.

DE pœnitentia dictum est, quam hactenus, contritio-
nem, confessionem & satisfactionem uoluerunt esse.

CENSURA.

O Temerarium, quàm amare fidem nostram & nos
derideat.

CONDEM. CENSURAE.

ET hic draco uirus effundit, & miseram chartam suis
nugis perdit, de pœnitentia superius. Porro Antichri- *Antichristus xp*
stus is est, qui sub nomine Christi ea docet, quæ sunt contra-
ria Christo, talis est Papa, cum suis irudinibus, sacrificulis
& sanguisibundis Monachis, qui ea docent, quæ ex diame-
tro pugnant cum Christi Euangelio. Plebs Christiana, in-
quit Frater, uiri doctissimi patres orthodoxi, scientia &
uirtutibus præstantiss. sancti, gloriosiss. qui, ut Hebræ. 11. *Hebræ. 11.*
copiose describit Apostolus: per fidem uicerunt regna, sci-
licet hanc partitionem fecerunt pœnitentiæ. A quo tempore?
A tempore primitiue, ut creditur ecclesiæ. hactenus ille.
Egregia Sopistarum contentio diuisionem pœnitentiæ pro
bare

patres

bare uult, per patres ueteris testamenti, qui fide uicerunt regna. Sed est arena sine calce. Patres quam nihil sciuerint de hac confessione & satisfactionibus, scimus, & poenitentiam, non nisi contritionem & fidem habebant. Caterum quis docuit fratrem hanc partitionem a primitiua coepisse ecclesia? Sed sui similis est, & putat se cum Fabro suo esse in officina ferraria, ubi suo arbitrio omnia possit pingere et cudere, quae in mentem ueniunt. Quare cum de personis declamat, ego hic nullam personam uideo, praeter personam scriptoris laruatam. Nam nec patres nec primitiua ecclesia suffragantur quicquam Monacho. Vendicent sibi quidam ecclesiae titulum, multitudinem, antiquitatem & alias notas. Nos ecclesiam audimus habentem suas notas uerbum, & fidei sacramenta, & crucem.

PROPOSITIO XXXV.

Confessio est fructus fidei.

CENSURA.

Peccatorum confessio non est fructus fidei, sed poenitentiae.

CONDEM. CENSURAE.

Cum frater ignoret quid sit poenitentia, propterea negat confessionem esse fructum fidei, quae duplex est: Altera fidei, altera charitatis, cum ex cognitione nostri resultet contritio. In hac uero erigimur fide, magna cum humilitate confitemur Deo nostra peccata, nos a planta pedis ad uerticem usque esse morbosos. Plena est scriptura hac confessione

fessione, & cum uere credimus remissionem peccatorum nos adeptos esse per Christum, confitemur domino, laudantes ipsius erga nos misericordiam, pro tanto erga nos beneficio ei gratias agentes, incipimus & fratribus, quos uel malo exemplo, in rebus, fama, corpore laesimus confiteri nostra peccata, id est, eos quoquo modo reconciliare. Sane hi fructus sunt fidei. Matth. 3. Facite dignos fructus, qui decent poenitentiam, id est, externe & interne renouemini fidei & bonorum operum nouitate. *Matth. 3.*

PROPOSITIO XXXVI.

Sacrificium ecclesiae est eucharisticum, Christi meritorium.

CENSURA.

Sacrificium ecclesiae est meritorie dupliciter, scilicet **S**præmij essentialis, propter quod proprium meritorium dicitur, & remissionis poenae peccatorum, propter quod satisfactorium dicitur.

CONDEM. CENSURAE.

Corpus Christi est duplex. Naturale & spirituale. Primum sine peccato est. Alterum habet peccatum. Quod est sine peccato occubuit, hostia factum, pro spiritali corpore. Ephes. 5. Ipse saluator corporis, id est, ecclesiae uerae. Huius sacrificium est propitiatorium, id est, quod meruit propitiationem peccatorum nostrorum, de qua re in apologia. Essentiale autem præmium corporis Christi spiritualis, est aeterna mors. Ephe. 2. Natura omnes sumus filij iræ, tantum abest ut satisfactio esse possit, Essentiale præmium & meritum

p

meritum

*Sacrificium en-
charistm*

Hieronymus

Faber epus

meritum solius Christi mors est. Cæterum ecclesiæ sacrifici-
um dicitur eucharisticum, quia corpus debet cōuenire cum
capite. Passio capite, pati debent & membra, quia non est dis-
cipulus maior magistro, & seruus domino, si me persecuti
sunt, & uos persequeretur. Nam qui pie uolunt uiuere in Chri-
sto, persecutionem patietur. Oportuit Christum pati, oportet
& ecclesiam pati ut conformetur suo capiti. Quos enim
præsciuit, hos & prædestinauit conformes esse imaginis filij
sui. Sed quantum inter est, inter peccatum & iusticiam, tan-
tundem discriminis est inter sacrificium Christi (quod est sa-
tisfactorium, propitiatorium, meritorium) & ecclesiæ sacrifi-
cium, per quod nihil meremur, sed tantum Christo assimila-
mur. Non sunt condignæ passionēs huius temporis ad futu-
ram gloriam. Nemo suo merito, sed omnes æqualiter iusti-
cia Dei sunt saluari, Hieronymus. Vide charissime lector,
an non isti Antichristi sint, qui hoc quod proprium Christi
est ita turpiter euertunt, & pessundant. Quid enim retine-
mus de Christo, cum sacrificium eius sic annihilamus? Aut
quomodo horribilior potest idolatria stabiliri, quam si dica-
mus ecclesiam habere sacrificium suum proprium, extra sa-
crificium Christi, quo mereatur remissionem poenæ pecca-
torum? Hoc est Christum, Spiritum sanctum, Euangelion
& omnia abolere, ac gigantum exemplo Deum exturbare
è cælo. Et tamen, Faber, Episcopus. s. Antichristi, ob hanc
doctrinam Hungariam religioni deditam scribit. Ego qui
Hungariam patriam habeo, agnosco quam uarie prouoca-
uerimus iram Dei. Sed inter reliqua peccata, hoc caput est,
quod etiam regno exitio erit, quod tales blasphemiae contra
Christum impune sparguntur. Cum habeamus manifestas
sententias: Si ex operibus, frustra Christus mortuus est.
Nunquid Paulus crucifixus est pro uobis? Quid habes
quod non accepisti &c.

Propositio

PROPOSITIO XXXVII.

Omnium præterea mors & passio sanctorum est imago Christi.

CENSURA.

Passio sanctorum est satisfactoria. Colo. 1. Gaudeo in colof. 1. passionibus pro uobis.

CONDEM. CENSURAE.

Haec propositio superiori cognata est, hoc tantum admonendus est frater, Paulum nihil de satisfactione locutum. Singuli sancti singula membra sunt ecclesiae, & quis debet ebibere suum calicem. Quousque ergo aliquis sanctus mensuram suae passionis non expleuit, eousque deest siue superest passio Christi in carne illius, qui passurus est, in exemplum ecclesiae. Christus dedit nobis exemplum, ut nos sequamur uestigia ipsius. 1. Ioan. 1. Sanguis Iesu Christi emundauit nos ab omni peccato. Et Apo. 1. Vibice Christi sancti sumus ex æquo omnes, qui mortuus est unus pro omnibus. 1. Jo. 1. 1. oporal. 1.

PROPOSITIO XXXVIII.

Fides est duplex, generalis quam & daemones habent.

CENSURA.

Contradicit sibiipso, ponit ex se fidem non bonam.

CONDEM. CENSURAE.

DE fide iustificante satis. Quod autem duplex sit fides, altera

*fides duplex
Athanasij*

altera iustificans, altera magnum donum Dei, quo fiunt miracula. Non meum est somnium, sed Athanasij in commentarijs ad Rom. Generalis fides est, quā & dæmones habent, iuxta Iacobum: Et dæmones credūt. Credunt inquit, ergo necesse est eos habere fidem nō iustificantem, sed generalem. Poteram hac nota carere si dixissem: aliam infusam, aliam formatam charitate, uel ipse Calepinus poterat (quamuis & ipse Monachus) Fratrem ab hoc errore eripuisse, qui dicit: Interdum fides ponitur pro Dei dono, quo fiunt miracula. De hac fide loquitur Apostolus: Si habuero omnem fidem. Iam scimus signum uniuersale quo modo sumatur. Hic autem ex plaustris conuiciatur operista. Nobis inquit, una fides est, duabus eorum melior formata & informis. Fateor fane uos habere fidem generalem, formatam non nisi hypocrisis & fucō.

PROPOSITIO XXXIX.

ephe. 2.

Fides est gratia. Ephe. 2. Gratia estis saluati per fidem.

CENSURA.

Gratia est fides gratis data, sed non præcise, nam & prophetia est hoc modo gratia.

CONDEM. CENSURAE.

Grā ft

Ambros.

Gratia fauorem, misericordiam, & donum Spiritus sancti significat. Omnes Christiani sunt & fuerunt semper in gratia, quos pleno fauore Pater propter Christū dilexit. Cæterum fides donum Dei est gratuitū & gratum faciens. Sola enim fides facit nos gratos Deo, Ambros. Rom. 11. Gratia

Gratia donum Dei est, non debita merces operibus. Augu^{gustinus}
stinus Ioan. 1. Gratiam primo accepimus fidem, uocatur
autem gratia, quia gratis datur. Pro hac gratia in qua ex fi-
de uiuimus, recepturi sumus aliam, id est, uitam æternam,
uita enim æterna quasi merces est fidei. Prophetia, genera
linguarum, miracula, dona quidem sunt gratis data, sed Deo
gratos non reddunt sine fide, Matt. 7. Lyranus super Acta
cap. 10. Hæc dixi quo Fratris, præcise, irritum sit. Illud uero
Pauli: Gratia estis saluati per fidem, mirifica subtilitate ex-
pediuit.

PROPOSITIO XL.

Confessio auricularis non est ex scripturis.

CENSURA.

Confessio auricularis est ex præcepto ecclesiæ, Laterani
legitime congregati, sic loquitur Frater.

CONDEM. CENSURAE.

Mihi satis erat, Fratrem non potuisse probare hanc eo-
rum confessionem non esse ex scripturis, sed magnas
mouet tragœdias Frater, ne prædam amittat. Scimus quan-
tum mare malorum inuenerit hæc diabolica confessio, de
uera nihil loquor. Non ab re Nectarius abrogat hanc se-
cretariam confessionem. Et nunc quoque scimus, quod non re-
ferant Hypolitum nostri confessores, sed prudens mysteria
huius confessionis auricularis prætereo. Patres olim elige-
bant probatæ fidei ac doctrinæ homines, quos Diaconos
uocabant, hos uel doctrinæ, uel consilij, uel consolationis ac-
cipiendæ gratia, licebat adire, sine scrupulosa peccatorum

Confessio

Nectarius

enumeratione, qui consultissimi consulere, docti docere, spirituales consolari poterant. Nostri hoc nō secus referunt, quam sorba ficum, quid mihi cum Concilio Lateranensi, & Decreti glossa, ex traditione uniuersalis alicuius Concilij fatetur esse. Ceterum de duplici confessione fidei & charitatis breuiter superius memini.

PROPOSITIO XLI. XLII.
XLIII. XLIIII.

Matth. 6.

IN oratione sola necessitas est proponenda. In oratione uerba non intellecta garrere Ethnicum est, Matthæi 6. Oratio uocalis breuis esse debet, sed ex fide. Semper orat qui semper fidei Deo.

CENSURAE.

1. Thessal. 5.

IN oratione modum, locum, tempus statuere conueniens est. Sufficit finem considerare orationis, si ipsa non intel ligatur. Sine intermissione orate, 1. Thessal. 5. Qui semper fidei, non semper dicit: Pater noster &c.

CONDEMN. CENSURARVM.

Oratio duplex

1. Cor. 14.

CHristus dicit: Quicquid orantes petitis, credite, & acci pietis, & Frater negat orationem esse petitionem. Du plex est oratio publica, priuata. Et uel Iudith poterat doce re in oratione solam necessitatem proponendam esse, euen tum uoluntati ac misericordiae Dei committendum. Orati onis non intellectae finem considerare an sufficiat, docet Paulus, 1. Cor. 14. Orabo spiritu, orabo & mente. Sine inter missione orant sancti, sed in spiritu non semper uocaliter. Ephe

Ephes. 6. Orantes omni tempore in spiritu. Et Lucae 18. Ephes. 6.
Oportet semper orare. Ergo semper orat qui semper fidei Aug. 18.
Deo. Conditiones orationis hæ sunt: præceptum, promissio, fides, res petenda, uel spiritualis, uel corporalis, posterius
semper cum conditione, si referat Dei gloriæ & nostræ
saluti, & per quem, quia per Christum, quicquid petieritis
Patrem in nomine meo, dabit uobis, Ioan. 15. Frater etiam
am in his toto cælo errat. Ios. 15.

PROPOSITIO XLV.

Semper ieiunat qui semper abstinet a peccatis.

CENSURA.

Non semper ieiunat corporaliter qui semper abstinet
a peccatis.

CONDEM. CENSURAE.

VT magis odiosam reddat causam Frater in hac pro-
positione meis uerbis ita præfatur, non obligatur in-
quit aliquis corporaliter ieiunare, cum Christianus semper
ieiunare & spiritu & corpore debet. Est enim duplex ieiuni-
um, externum, internum, fides & opera fidei, Esa. 58. Ego
loquor de ieiunio superstitioso, cuius author Montanus est.

*Ieiunium duplex est
Esa. 58.*

Origenes in Leuiticum Homelia 10. Ieiuna ab omni pec-
cato, tale ieiunium Deo placet. Abstineri uero a cibis &c.
acceptum esse non potest Deo, est certe libertas Christiano
per omne tempus ieiunandi &c. Hieronymus ad Lucinium:

Hieronymus

Atque utinam omni tempore ieiunare possimus &c.

Chrysostomus Mat. 4. Ieiunium est abstinentia rei male.

Chrysostomus

Augustus

Augustinus super Ioannem : Magnum & generale ieiunium est abstinere ab iniquitatibus & ab illicitis uoluptatibus huius seculi &c. Christiano semper phase celebrandū, semper egrediendum de Aegypto uitiorum, & in nouitate spiritus ambulandum, de uirtute ad uirtutem eundum, affligunt sua corpora ut obediant spiritui, ut sobrietatis exemplū sint alijs. Vescuntur autem cibis indifferenter, non enim habent eorum delectum, ubi fratrum infirmorum ratio admittit, Ieiunium ergo cordis cum sit fides, semper ieiunat qui semper fidit Deo. Non uacat Fratris ineptias adferre.

PROPOSITIO XLVI.

OMnes dies æquales sunt.

CENSURA.

VNus dies alio sacrior est.

CONDEM. CENSURAE.

OMnium ex æquo prædicatorum officium est uerbi ministeriū & innocentia uitæ. Vt autē rite utantur ministerio selecti sunt dies a patribus, non quod illi ceteris sanctiores essent, sed ut tunc populus cōueniret ad audiendam missam, id est, uerbi prædicationem. Nam hac seruitute obligamur Deo festis diebus, ut ipsius uerbum per ministri functionem diligenter audiamus. Hæc autē propositio non est mea sed Hieronymi super Galatas cap. 2. Et Christiano omnis dies sacer est, & uita tota nō nisi sabbatum esse debet, id est, requies a peccatis. Esa. ultimo : Erīt mensis ex mense, sabbatū ex sabbato, Et Colo. 2. Nemo uos iudicet in parte diei

Hieronymus

*Esa. ult.
Colos. 2.*

diei festi &c. Et sanctificare sabbatum, non est aliud, quam *Sabbatum sanctificare*
sanctis operibus transigere. In ferijs sancta opera sunt exer-
cenda: uerbum Dei audiendum, fratres charitatis officijs
demerendi, non ocio torpendum, non luxui ac gulæ indul-
gendum, ut solent Papistæ, qui totam diem magis perpotant
in festis diebus, quæ unus uiduæ segetem, ab iniuria aëris, con-
uehendo in horreum uindicarent. & eorum feriæ profecto
nihil aliud sunt, quam ceremoniæ hominum, luxus uestium
& epularum, ut cætera taceam. Porro tertium Decalogi *Augustin?*
præceptum, quo sensu sit accipiendum, docet Augustinus
ad Ianuarium, Epistola 119. Inter omnia decem præcepta
solum hoc est figurate obseruandum, quam figuram nos in-
telligendam, non etiam per ocium celebrandam suscepimus.
Idem de litera & spiritu, cap. 14. Quisquis illum diem sicut
litera sonat, nunc usque obseruat, carnaliter sapit. Adhæc ipsa
charitas dicat, nedum seruos, ancillas, sed & ipsa pecora
semel in hebdomada refocillanda, sed huius rei finis poli-
ticus esse debet. Concludit ergo Hieronymus omnes dies
æquales sunt, etiamsi conclusio sit contra Monachos.

PROPOSITIO XLVII.

Sub elementis sunt qui creaturarum faciunt differentiã.

CENSURA.

Non est hic homo a Deo qui sub elementis ponit Apo-
stolos &c.

CONDEM. CENSURAE.

Elementa non philosophice accipiuntur, sed Paulo si-
gnificant doctrinam siue diuinam (ad tempus) siue hu-
manam

Ciborum delectu

Matth. 15.

1. Cor. 15.

1. Tim. 2.

Galat. 2.

manam faciētem creaturarum differētiā. Iudæis quædam animalia erant, non ad iustificationem, sed ad significationem prohibita, a quibus nonnullis & nos uel usu uel natura abhorremus. Ciborum delectum quem Romana ecclesia in uexit damnamus, quia pugnat cum fidei libertate. Omnis cibus licitus est Christianis. Omnia munda mundis. Et quod intrat per os, non coinquinat nos, Matth. 15. Infirmorum tamen ratio habenda. Sed uelint nolint, omnes humanæ traditiones possunt extra casum scandali, etiam de rebus adiaphoris æditæ uiolari. Quæ uero pugnant cum fidei iustitia, etiam si tota colluies Pharisaica scandalizetur, nihil refert, Deo magis obediendum quam hominibus, adhuc humanæ traditiones non sunt uericultus Dei. Frustra consulunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Quid interest piscibus aut carnibus (quantum & pisces carnes sunt, 1. Cor. 15.) fartias tuum uentrem? Olim qui olera cocta cum carnibus non gustassent, hæreseos & inobediētiæ suspitione non carebant, ut testantur distinctiones Graciani. Nunc in uersis rebus, omnia præpostere agunrur, tamen clare pronunciat Paulus: Qui discernit, iam iudicatus est, quia non ex fide. Si Deus noster est, Christus, cælum & Spiritus sanctus, cur cibi non essent nostri? Omnia uestra sunt, dicit Apostolus, & domini est terra. Et testatur Spiritus impostores futuros, qui connubia & carnes prohibet, 1. Ti. 4. Omnis creatura Dei bona est, sanctificatur per uerbum & orationem. Coctæ carnes edendæ sunt, sed scimus quam non edatis bubulas, fratres, ut modestiss. loquar: Qui ignorant Christianam libertatem, qui bona conscientia non audent uesci carnibus, hi adhuc sub elementis, infirmis & egenis sunt, Gal. 4. Qui dierum, temporum, habituum doctrinam ad iustificationem faciunt, elementarij senes iure uocari possunt. Frater, hic quam non apposite insalutatis causæ fontibus

fontibus, loquatur, aliorum esto iudicium, uere dicitur; quo
quis indoctior, hoc audacius & proponit & iudicat.

PROPOSITIO XLVIII.

NVlla creatura potest uel saluare uel damnare.

CENSURA.

Repugnat sibi, fixo pede tenet fidem saluare, quæ est
creatura. Item homo saluat hominem, 1. Cor. 9. 1. Cor. 9.

CONDEM. CENSURAE.

IN apologia de hac propositione abunde dictum est: So-
lus Deus creat, saluat, damnat, creauit per uerbum, saluat
per uerbum (qui est Christus) credentes in eum, damnat per
eundem incredulos propter peccatum. Etsi autem fides sit
creatura Dei, tamen non saluat quatenus creatura aut qua-
litas est, sed quatenus apprehendit meritum Christi, omnia mi-
sericordiae Dei tribuens. Sed opponit: Homo saluat homi-
nem. Respondeo: Homo saluat hominem ministerio, non po-
testate quæ solius Dei est, qui est saluator omnium, Paulus
(inquit Frater) se saluauit per bona opera meritorie. Dixi
Monachis, quo in loco sit Christus. Salus tua ego sum, Ego
feci, ego feram, ego sanabo, ego saluabo. Deum extra me
nescies, & saluator non est præter me. Sic Paulus omne meri-
tum proprium pro stercore ducit, & docet non glorandum
in hominibus, sed qui gloriatur, in domino gloriatur. Tan-
tum in Christo sperantes sumus, 1. Cor. 15. Nulla profecto 1. Cor. 15.
lingua sufficit ad retundendam istorum impietatem, & blas-
phemias, quibus Christo honorem suum eripiunt.

PROPOSITIO XLIX.

Media seruata non saluant, neglecta non damnant.

CENSURA.

Medium seruatum saluat, neglectum damnat.

CONDEM. CENSURAE.

Etiam diuina praecepta moderatur charitas & necessitas, quid dicemus de humanis praeceptis? Et profecto media si serues, non eris iustior coram Deo, si negligis iniustior, sed iuxta dictamen Christianae libertatis, medijs utendum. De obedientia superiorum non nihil comminiscitur hic Frater, sed suo more, non habent Episcopi ius condendi leges, sed praedicare legem & Euangelium, & ut secundum ordinem fiant omnia, possunt aliquid ordinare ad finem politicum, ut certas lectiones &c. non ad illaqueandas conscientias.

Episcopi

PROPOSITIO L.

Solus Christus est mediator Dei & hominum.

CENSURA.

Redemptionis solus est, sed plures aduocationis.

CONDEM. CENSURAE.

DE hac propositione in apologia, Hoc unum addam:
Sacrificuli

Sacrificuli & Monachi duo habent promptuaria, coelum & infernum, litant coelitibus unde non minimum lucrum referunt. Nam quicquid patrimoniorum usquam habent, sub nomine sanctorum habent, quos suis Missis & precibus pro aduocatis habent. Litant in purgatorio existentibus, unde adeps & pinguedo aqualiculatorum emerfit.

PROPOSITIO LI.

Sancti uiui saluantur, impij uiui damnantur.

CENSURA.

Quantum ad causam attinet.

CONDEM. CENSURAE.

Regnum fidei & regnum gloriae nihil differunt in re, nam sancti adhuc uiuentes haeredes sunt omnium bonorum spiritus. Nostrum enim politeuma in coelis est. Si filij & haeredes &c. Nunc filij Dei nominamur & sumus &c. Sed tantum in modo rei, quia nos in speculo, in enigmate, primitias tantum spiritus habentes, illi facie ad faciem, cum moriuntur salus illis reuelatur. Non sunt condignae passionibus ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis. Sic impij uiui damnantur, Ioan. 3. Qui non credit, iam iudicatus est. Qui non credit condemnabitur. Antequam ueniant dies eius peribit, Hiob 15. Sed haec est perfrecta siue Monachica frons, quae & Christum & Apostolos audet falsitatis suggillare, Ioh. 3.
Hiob. 15.

PROPOSITIO LII.

Nihil de purgatorio habet scriptura.

q 3

Censura

CENSURA.

Finis concordat cum principio in falsitate.

CONDEM. CENSURAE.

Hic Fratrem Archite crepitaculum diceret, qui tamen non tam multiloquus in hac propositione quā falsiloquus est, cum dico de eorum purgatorio nihil extare in scripturis, sed nostram purgationem esse fidem in Christum, teste Petro Acto. 15. Fide purificat Deus corda nostra. Et Hebrae. 1. Per se se purgationem peccatorum nostrorum fecit. Et Ecclesiasticus; Christus purgavit peccata ipsius. Dicit me falsum esse, num ita sit res, ecclesiae sit iudicium. Sed de purgatorio in gratiam Monachorum dicam pauca. Scimus omnes homines pios uel impios esse. Si pii, de morte corporis transeunt ad uitam animae. Ioan. 5. Qui credit illi qui me misit in iudicium non ueniet, sed transiit de morte ad uitam. Si piorum animae ad purgatorium descenderent, in iudicium uenirent. Et fidei finis non est ignis ille expiatorius, sed salus animarum nostrarum. 1. Petri 1. Reportantes finem fidei uestrae, salutem animarum uestrarum. Et 2. Cor. 4. Si terrestris haec domus dissoluitur, habitationē habemus in caelo, nō in purgatorio. Et certe de inferis non datur accessus ad superos, teste Abrahamo; Magnum chaos firmatum est inter nos & uos, & qui uelint inde huc transcendere non possunt, Lucae 16. Gal. 6. Qui seminat in carne de carne metet corruptionem, qui seminat in spiritu, de spiritu metet uitam aeternam. Duplex semen; fides, infidelitas. Qui ex fide operatur, metit fidei fructum uitam aeternam, qui ex infidelitate, metit fructum uiae suae aeternam mortem, Ecclesiastes 11. Lignum siue ad Austrum siue ad Aquilonem

Orto. 15.

Hebrae. 1.

Eccl. m. 8.

Joan. 5.

1. Petri. 1.

2. Cor. 2.

Luc. 16.

Galat. 6.

Semen duplex

Eccl. 11.

11.

Aquilonem ceciderit, quo ceciderit, ibi manebit. Vbi Olim-
piodorus, siue in turpi scelerum statione, siue in honesto uir-
tutum, deprahēdatur homo cum moritur, in eo gradu atq;
ordine permanet in æternum, nam uel requiescit in lumine
foelicitatis æternæ, cū iustis & Christo domino, uel in tene-
bris cruciatur, cū iniquis & principe mundi huius diabolo.
Ecce nunc tempus acceptabile, & nunc dies salutis. Et in
die accepto exaudiui te, Et in die salutis adiuui te, 2. Cor. 6.

Quare accedendum ad thronum gratiæ Dei, in tempore
oportuno. Hebr. 4. quod est præsens uita. Cyprianus con-
tra Demetrianum, tractatu primo: Quando isthinc excels-
sum fuerit, nullus iam locus poenitentiae, nullus satisfacti-
onis affectus. Hic uita aut amittitur aut tenetur; hic saluti
æternæ, cultu Dei & fructu fidei prouidetur. Frustra mendi-
cant fatuæ uirgines. Et ecclesiæ potestas, non se extendit
ultra hanc uitam, Soluas Ligēs super terram, & quisq; acci-
piet mercedē iuxta suum laborem. Secundum propria ope-
ra reddetur cuiq; non secundū aliorum suffragia, missas etē,
non potest quicq; castius dici ac tersius contra mendax pur-
gatorium, quā hęc sunt. Sed spiritalibus nostris bone
Deus q̄ ardet hic ignis, non secus atq; Aethna Siciliæ, aut
Vesuius omnia flammis ac fumis implens. Sed lucente
Euangelio Christi cœpit tepescere, & Monachi fabula ha-
bentur populi, sancta ipsorū uasfrices reuelari cœpit, cum
hypocritica sanctitate. Loquuntur de Monachorum trini-
tate, quæ est uenter, guttur, gloria. Loquuntur de eorum uo-
tis substantialibus tribus, primum castitas, sed cum missant,
aliās pudet dicere: Secundum, paupertas, sed cum sunt in
balneo, aliās Crasso ditiores; Tertium obedientia, dum co-
messantur, alioqui inobedientissimum hominum genus.
Credo aut hęc scripta Monachos boni consulturos, qñdā
quidem ornaui quomodolibet eorū religionem, Ex 1. Cor. 3.

probatur

2. Cor. 6.

Hebr. 4.

Cyprianus

potestas et

monachorum

1. Cor. 3.

Ambrosius de
dome p m q

math. 12.

roma. 3.

machab. 12.

probatu hoc figmentum eorum. & non uident miseri Paulum per similitudinē illis loqui. Vide Ambrosium, De do-
nec pro nunq, non est cur in morer, neq; hic neq; in futuro,
Matt. 12. Marcus 3. exponit in æternum. Locus Machab.
12. quasi unica arx est, ex qua contra nos pugnatur. Sed no-
tum est iudiciu ueteris ecclesiæ de eo libro, & prudens le-
ctor facile uidet, cur Iudas drachmas collegerit, ut .s. su-
perstites Iudæi ea collatione testarentur, se mortuorum pec-
catum non probare, & deprecarentur Dominum, ne pauco-
rum interemptorum peccatum noceret toti populo. Cui
hæc non satisfaciunt, ille uideat cur unicam sententiam
toti scripturæ opponat.

DE PRAEDESTINATIONE.

IN gratiam fratrum quibus hic desudatum est, non graua-
bor & de prædestinatione breuiter loqui. Multorum enim
conscientiæ anguntur, cum audiunt Deum suos ab æter-
no elegisse, hæsitantes num & ipsi electi sint. Hi primum
omnium sciant uoluntatem Dei duplicem esse, alteram re-
uelatam in scripturis, quod scilicet Deus pater uult omnes
nos saluare per Christum. Ioan. 6. Hæc est uoluntas mei pa-
tris, ut qui uidet filium & credit in eum habeat uitam æter-
nam. Et 3. Non misit Deus filium suum in mundum, ut iu-
dicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Matt. 7.
Qui faciunt uoluntatem patris mei, & Rom. 12. Pro-
betis quæ sit uoluntas Dei bona. Ephe. 5. Intelligentes quæ
sit uoluntas domini. 2. cap. prioris Epistolæ ad Cor. Nos
Christi senium tenemus. Hæc enim patris est uoluntas, in
qua omnes Christiani certi esse debent, quod uelit nos sal-
uare per Christum, sicut creauit per ipsum, & fides est ista
certitudo salutis nostræ, Scio cui credidi, & certus sum.
Item

Dei uoluntas est
imple

1. 5. et 3.

ath. 7.

roma. 12.

ephe. 5.

1. cor. 2.

Item Heb. 10. In qua uoluntate patris sanctificati sumus per
 oblationem corporis Iesu Christi semel. Altera uoluntas
 non reuelata, cur hunc saluet, illum induret, occulto iudicio,
 sed uero. De hoc iudicio ne simus curiosi, scientes quod Deus
 omnia benefaciat ad gloriam suam, Rom. 9. Secundo in
 hac controuersia sciamus, promissionem Dei, de nostra salu
 te generalem esse. Iam in hoc simus, quod nos ab hac gene
 ralitate excidere non sinamus. Vult enim omnes homines
 saluos facere. 1. Ti. 2. Omnium dominus diues in omnes.
 Rom. 10. ut omnium misereatur. 11. Sic Deus dilexit mun
 dum, ut unigenitum suum daret, ut omnis qui credit in
 eum, habeat uitam æternam. Iam si te inuenies in Christo
 per fidem, inuenies te esse prædestinatum. Nam prædestina
 tionis ratio, a uerbo Dei est incipienda. Qui enim uidet
 me (dicit Christus Philippo) uidet patrem, Ioan. 14. Item,
 Nemo nouit patrem nisi filius, & cui ipse uoluerit reuelare,
 Matthæi 11. Qui est in sinu patris, ipse enarrauit, Ioan. 1.
 Cæterum hæc promissio etsi sit generalis, tamen est gratui
 ta. Prædestinauit te Deus, adoptauit in filium, elegit, non
 respectu meritorum, operum, dignitatum, sed pure per Chri
 stum, quem nobis gratis promissit. Ephe. 1. Elegit nos in
 Christo ante mundi constitutionem. Item prædestinauit
 nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, in ipsum.
 Item, Gratificauit nos in dilecto. Hezech. 36. Non propter
 uos ego faciam domus Israel, sed propter nomen meum san
 ctum. Item, Non propter uos faciam notum sit tibi. Deut.
 9. Neque enim propter iusticias tuas ingredieris, sed ut com
 pleret uerbum suum dominus. Causa ergo electionis siue
 prædestinationis nostræ, est misericordia Dei, charitas Dei
 qui prior nos dilexit, Iere. 31. Charitate perpetua dilexi te,
 ideo attraxi te miserans. Ab æterno Deus elegit suos, quæ
 æterna electio excludit temporarium meritum, operum &
 dignitas

Hebre. 10.

Roma. 9.

1. Tim. 2.

Roma. 10. & 11.

Ioan. 14.

Matth. 11.

Ioan. 1.

Ephe. 1.

Hezech. 36.

Deut. 9.

Ierem. 31.

Augustinus

Ambrosius

Haymo

Certitudo dnp^r

dignitatum nostrarum, qui cum nondum nati essent, aut aliquid boni aut mali fecissent, ut electio Dei secundum propositum maneret &c. Elegit autem in numero, omnia enim in numero, & pondere, & mensura disposuisti, nec electorum numerus potest uel augeri rel minui. Vnde & Augustinus in soliloquijs, cap. 28. Quos igitur, inquit, tibi elegisti de multis, ipsosundas, quorum nomina, numerumque tu nosti, qui nequaquam possunt perire, quibus omnia cooperantur in bonum, etiam ipsa peccata, & quos antequam faceres coelum & terram praesciuisisti ad mortem aeternam, illis omnia cooperantur in malum. Ambrosius de uocatione Gentium libro 2. cap. ultimo: Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi, & caetera sub eiusdem sensus praedicatione subnectit, docens donum atque opus gratiae in aeterno semper Dei mansisse consilio, omnesque adoptionis filios, non solum in eo tempore, quo iam existentes uocati sunt, sed etiam priusquam mundus conderetur electos, in qua electione, quicquid hominum praecognitum non est, nulla eidem ratione sociabitur. Omnes enim qui ad regnum Dei, de cuiuslibet temporis uocatione uenturi sunt, in ista quae secula cuncta praecessit, adoptione signati sunt, & sicut nullus infidelium in hac sorte numeratus est, ita nullus piorum ab hac sorte discretus est. Hac autem aeterna & semper tranquilla cognitio nulla nos urget necessitate peccandi, nec inde manat iniquitas unde iusticia. Haymo Dominica post trinitatem 5. Vidit duas naues quas bene Iesus uidisse perhibetur, quia in utroque populo nouit, qui sunt eius. Et apud ipsum est certus numerus electorum suorum. Adhuc non incommode quidam de duplici certitudine, externa & interna texunt sermonem. Interna certitudo, est ipsa fides, & unica in Christum fiducia. Tu ipse fac periculum, si tantum Christum habes anchoram salutis tuae, si credis promissionem &

nem & generalem esse, & gratuitam. Externa certitudo, sa-
 cramēta, crux, bona opera. Nam ut Petrus docet 2. Petri 1. *2. petri. 1.*
 Vocatio per bona opera certior faciēda. Vt. n. manus admo-
 ta igni sentit calorē, ita piorum conscientia certae sunt, de
 sua salute. Rationem autē praedestinationis, apposite scripsit
 Paulus Rom. 8. Quos praesciuit, hos & praeordinauit; quos *Roma. 8.*
 praeordinauit, hos & uocauit; quos uocauit, hos & iustifi-
 cauit; quos iustificauit, hos & magnificauit. Hic praescien-
 tia non opponitur praeordinationi, quos ab aeterno elegit,
 hos uocat uerbo externo, uel interna inspiratione spiritus,
 tales iustificat fide, & magnificat dotibus glorificationis.
 Augustinus eodem modo in Soliloquijs cap. 28. Sine eorum *Augustinus?*
 meritis praeordinasti ante mundum, uocasti de mundo, ius-
 tificas in mundo, & magnificas eos post mundū. Scias ergo
 te uere esse praeordinatum, & scias per quem, & cuius gratia
 Regula autem certa praeordinationis fides est. Huc adscri-
 bam suauissimam Bernhards sententiam sermone quinto- *Bernhardus*
 de dedicatione. Quis poterit saluus esse dicunt discipuli,
 Saluatoris, & ille: Apud homines hoc impossibile est, sed
 non apud Deum. Haec tota fiducia nostra, haec unica conso-
 latio nostra, haec tota ratio spei nostrae. Sed de possibilitate
 iam certi, de uoluntate quid agimus? Quis scit si dignus est
 amore an odio? Quis nouit sensum domini? Iam hic plane
 fidem nobis subuenire necesse est, hic oportet succurrere ue-
 ritatē, ut quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipsius
 spiritum reueletur, & spiritus eius testificans persuadeat spi-
 ritui nostro, quod filij Dei sumus. Persuadet autē uocando, &
 iustificando gratis per fidem. Haec ille: Nihil prodest tibi
 scire, apud Deum te esse praeordinatū, nisi & fide sis certior
 factus de tua praedestinatione. Haec etsi crasse, scripsi tamen
 ad piorum fratrum consolationem. Ex his domine Francisce
 pro tua poteris dexteritate despicere, ego ne an Frater ius-
 tiores habeat causam, Vale, & seruet te Christus.